

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-basábos peit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyiltér peit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és eszaki egyesült
vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 37.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, június 5.

Mai számunk főbb közleményei:

- Az aradi szövögyár és a helyi piac.
- A bizonytalan helyzet.
- A szabadkai gyilkosság.
- Csereáni I Csereáni I
- A kirakatok művészete.
- Életmentő mozdonyvezető.
- „A múlt bűnei . . .”
- Szünőféiben a piac-bojkott.
- Vizsgálat a Petőfi-utcai katasztrófa ügyében.
- A Tattersall titka.

A gyermektanulmányi társaság.

Irta: Mülek Lajos dr.

Arad, június 4.

Van-e valami rejtélyesebb, talány-
szerűbb a gyermeknél? Tanulmányoz-
zad és látni fogod: ahány, annyiféle
kedélyben, szívben, lélekben, testben,
erőben, szellemben egyaránt.

Van-e valami magasztosabb, lélek-
emelőbb, mint szeretettel közeledve a
gyermekhez, megnyilni látni annak
lelkivilágát és lassan bár, de biztosan
felszínre hozni annyi rejtett értékét,
kincsét, képességét?

És van-e hatalmasabb, érdemesebb
törekvés, mint kezébe venni a gyer-
meknevelés, oktatás, fejlesztés, szel-
lemi, testi erősödés ügyét és a kisdéd
tehetségét a férfi erejévé fejleszteni
ki? Ebben van a tanító igazi koszo-
rus hatalma, mely a „nemzeti élet
alapvetőivé” avatja fel őket.

Nem érzi-e szükségét minden tisztán
és nemesen gondolkozó fő, hogy
a tanítóság lankadatlan törekvése,
izzó hazaszeretete, pályájának celtu-

datos, pontos betöltése még nem elég
az általuk kitűzött nagy cél elérésére,
ha fáradságos munkájukat a szülői
ház majom szeretete, vagy rideg nem-
törődömsége kockára teszi és meg-
semmisítéssel fenyegeti?

Az iskola egymagában nem elég;
a tanítóság elhagyatva gyenge; a tár-
sadalom hatásában kimerül; a szülői
ház elszigetelten sikert veszélyeztet.
Együttvéve, együttérezve, egymást ki-
egésztetten cselekedve: legyőzhetlen
erő, mely alapja a jövő nemzet egész
erejének, nagyságának, hatalmának.

Üdvözölni kell tehát minden olyan
törekvést, mely a gyermeki élet har-
moniját megeremti; annak ezer-
féleségét kellően kezelni, a gyermek-
nevelés minden mozzanatát figye-
lembe venni siet és arra szenteli
egy egész élet munkásságát. Üd-
vözölni kell az alakuló gyermektanul-
mányi társaságot, mely oda áll
a gyermek bölcsőjéhez és az élet fel-
lobbanásának percétől gondolja, ki-
séri a kicsinyt mindaddig, míg jelle-
me egészen kialakul és tetterős, mun-
kálni, küzdeni képessé lesz. Elni ne-
mesen, önzetlenül, testben lélekben
harmonikusan.

Lehet pénzben, vagyonban gazdag
egy nemzet. De ha ifjúságának virá-
gát a helytelen nevelés, a tanítóság
munkájának kockáratevése, a szülei
ház elzárkózottságának hidege lefa-
gyasztja: akkor az arany sárrá alakul
a nemzet kezében és veszély fenyegeti
annak jövőjét.

Ezt meggátolni, a kisdédnevelés

ügyét zengzetes akkordba hozni az
új egyesület célja, feladata. E céljáb-
ban támogassa őt mindenki, ki a gyer-
mekeket szereti és ki nemzetének jö-
vőjét, boldogulását szíven hordja.

„Engedjétek hozzám a kisdédeket,
mert övék a menyeknek országa” —
mondotta az Üdvözítő két évezred
előtt. Az igék ma is érvényben álla-
nak „Foglalkoztatok a gyermekek-
kel úgy, amint kell; karolják fel őket
iskola, társadalom, szülői ház értel-
mesen, szívvel-lélekkel: övék az élet,
a fejlődés, az erő. értelem, a boldo-
gulás, — az élet menyország.”

Az új egyesület, hogy elérje ma-
gasztos célját, hogy a tanítóságnak
mentsvára, a szülők bizalmi helye és
a gyermekek fejlődésének puha fészke
legyen, fogadja azt a nagyközönség,
már első pillanatában, baráti érzület-
tel, fogadja barátilag a gyermek kul-
tura eme ma még ifju hajtását. Lép-
jen az egyesületbe mindenki: ki öröm-
mel látta eddig is nevelés-ügyünk
fejlődését s ki a jövőben biztosítani
akarja eme fejlődés igazi megérett
termését.

A program, a mit a terv alkotói
egybeállítottak, igazolja, hogy az egye-
sület nem akar ellentéteket teremteni,
nem kíván harci sorba állani, nem
óhajt senkit sem bántani. Ellenkező-
leg! Ellentétet elsimit, gátakat lerom-
bol, testvéri szellemet ápol. Megépíti
a hidat az iskola és szülőház között.
Közös alapvetővé teszi a szülőket és
tanítókat. És e kettős érintkezésben
felépíti a gyermeknevelés igazi ott-

A sorsharag.

Irta: Illés István.

A hajnalpir már rég bearanyozta a rétet,
mikor Antal hosszú álmából felébredt. Csodál-
kozva tekintett ki kunyhójából s miközben sze-
meit dörzsölgette, gondolkozni kezdett a tegnapi
történet felett.

Szürkületkor találkozott Agával, a kör-
nyék legszebb leányával, kit szíve bálványának
választott. Megfogta a leány kezét, majd átka-
rolta a derekát, merőn a szemébe nézett és
megkérdezte tőle:

— Szeretsz?

Aga elpirult, lesütötte szemeit s alig hall-
hatóan válaszolt:

— Szeretlek.

Azután leültek a puha, selymes füre, át-
fogták egymást, ajkaik forró, hosszú csókban
találkoztak s úgy ültek ott egymást szorosan
átölelve, nagyon sokáig.

Ez a hosszú, mindkettőjüket földöntuli boldo-
gsággal eltöltő csók volt az eljegyzésük.

A föld megtermi azt, amire Antalnak szük-
sége van. Egy szerető szív várja minden este,
ha a nyáját beterele már a karámba, hogy ne
volna boldog Antal, a pásztor.

Aga, a szomszéd falu pásztorának a leánya
nema szorult szépitő szerekre, hófehér nyakát,

formás keblét, arcának rózsaszínü hamvát a
tündérek királynője is megirigyelhetné. Ha
egyszerű fehér ruhájában megindul Antal ka-
rámba felé, a mezei virágok, a pipacs, a szarka-
láb, a gyermeklanc, bólogatnak feléje, rámoso-
lyognak, kínálják magat egyik is, másik is. Hi-
valkodva mutogatják a mező virágai magukat,
mintha azt mondanák:

— Ne sajnálj bennünket, te isteni haja-
don, tudjuk mi azt, hogy a leszakítás ránk
nézve az elmúlást jelenti, de te érted, te álta-
lad szívesen fejezzük be életünket; csak ott
pihenhessünk egy darabig a te kebleden, óh
Aga, leányok legszebbike.

Aga enged ilyenkor a csábításnak, lehajol,
óvatosan leszakít egyet s miközben mellére tüzi
a kis virágot, Antalra gondol, szerelmesére, a
pásztorra.

— A feleségem lesz, együtt fogjuk őrizni
a nyáját, nem mozdulok el soha az oldalad
mellől. Igen, így lesz majd ezután. Most nyár
van, az őszre enyém lesz. Micsoda boldo-
gság oldalad mellett eltölteni az egész életet s
az élet oly szép, az élet oly sok örömet nyújt.
Nekünk nyilnak a virágok, a dalos madarak
éneke a mi szerelmünkről beszél s mi szeret-
jük egymást.

— Szeretlek, szeretlek, — ismételte a
leány s piruló arcát Antal keblére rejtette.

Ó, de a sors kegyetlen s minden kímélet
nélkül csap le és zavarja meg az emberek boldo-
gságát.

Az ország különböző részéből rossz hírek
szállongtak. Háboru lesz, hosszú, kegyetlen há-
boru, — suttogták az emberek.

Az ősz király szomoruan ült trónusán,
nem tudta felvidítani sem a szüzek éneke, sem
Bepponak, a bohócnak, mókái.

Amiről az emberek suttogtak s ami miatt
a király arcára oly végtelen szomorú kifejezés
ült, valóra vált.

Az országban véres kardot hordoztak vé-
gig száguldó lovasok, ami nem jelentett mást,
mint hogy veszélyben a haza, siessen minden
erőskarú ember védelmére.

S Aga zokogva borult Antal vállára.

— Itt hagysz mindenségem?

— Hiv a kötelesség, szerelmem, nem ma-
radhatok. Ki tudja, mikor jövök vissza; ki
tudja, vissza jövök-e, mert hisz csatában nem
biztos az ember élete, de ha túlélem a vesze-
delmet, sietek vissza hozzád egyetlenem, s az-
tán tied leszek mindörökké.

— Igen, visszatérek, de te is esküdj meg,
hogy hű leszel hozzám, hogy nem hagyod el
szerető párod.

Csend volt. A szomszéd hegyek felől
jövő vérvörös sugárkévék jelentették a nap-
lementét s Aga zokogva emelte három ujját az
ég felé:

honát, asylumát, úgy a mint azt eddig gondoltuk, a jövőben pedig az élethen megoldani látjuk.

Önzetlenül tervezték a tervezők, önzetlen szeretettel fogadja a nagy közönség és lássák a gyermekek boldogságában saját boldogságuk nemes visszfényét.

Aldás kísérje az új egyület törekvését. Haladjon bátran a kijelölt uton a magasztos cél felé!

Az aradi szövőgyár és a helyi piac.

Arad, június 4.

Rövid időköz választ el bennünket attól, amikor azt mondhatjuk, hogy városunk végre egy oly vállalattal gyarapodott, amely kereskedelme és iparának egészen új szint kölcsönöz. Nagy jelentőségű a mostani gyáralapítás, mely számbavehető változásokat idéz elő különösen egy olyan városban, amelynek produkciója aránylag a többi nagy vidéki városokéhoz képest igen csekély. Alább rövid számadatokban bizonyítani fogom, hogyha az előállítandó árukkal foglalkozó kereskedők kezdetben szükségletüknek csak egy bizonyos részét helyben fedezik, nagy előnyöket nyújtanak a gyár sikeres továbbfejlődésének, valamint önmaguknak is.

Fonalat és szövöttárukat fog készíteni az új vállalat. En csupán a pamut-üzlet tárgyalását, a legérdekesebbet tűzöm ki feladatomból, mivel a többi gyártandó szövött áruk, minőség, szín, az árakban való versenyképesség, valamint az eladásban is, a pamut-üzlettől nagyon különbözik, külön-külön más csoportba osztható, amelynek részleges tárgyalása e helyen kissé hosszadalmas volna.

Hazánkban ez idő szerint még két nagyobb gyár foglalkozik hasonló cikkek előállításával, u. m. a rózsahégyi textilipar r. t. és az újpesti pamutárugyár r. t. Azonkívül külön kell megemlítenünk a dugaresai fonógyárat, amely Szlavóniában van. Az itt felsorolt gyárak mindegyike készít szövő-fonalat, valamint szövött árukat is, de egyetlen cikkben, különösen fonalakban nem képesek az ország szükségletét fedezni, úgy, hogy ma a legtöbb áru Ausztriából kerül hozzánk, s ezzel nagyon megnehezítik a honi gyártmányok eladását. Például a trimmaui és a heidenschafti fonógyárak óriási mennyiséget szállítanak hazánkba évente. A magyar áru különösen fehérített fonalakban kitűnő, az árakban lépést tart nemcsak Ausztria hanem a külföldével is, elég bizonyíték ezen körülményre, hogy amíg a pamutkattal meg nem alakult, a magyar fonal minden tekintet-

ben versenyképes volt. Mi az oka tehát, hogy a magyar kereskedők pamutszükségletüknek alig egy tizedrészét vásárolják hazai gyárhoz, dacára, hogy a belföldi gyártmányok főleg minőségben, igen megfelelők. Az okát különféleképpen magyarázhatnánk. Ugy a hazai, valamint az osztrák fonógyárak, hogy a kartel erejét biztosíthassák, egy pamut-eladási szövetséget alakítottak az 1906. évben, bevonva a legnagyobb cégeket. A szövetség címe: „Verkaufs Vereinigung der Ostr.-Ung. Baumwollspinnereien.“ Bécsben van a központi iroda és eladási osztály, s innen eszközlik az eladást, valamint idényről-idényre meghatározzák az egységes árakat. A kereskedők, ha pamutra szükségük van, csakis ezen eladási osztályhoz fordulhatnak. Oly gyárak, melyek nem tagjai a pamut-kartelnek, erős konkurrenciát fejtenek a szövetség megbontására, ez azonban kevésbé sikerül nekik, mivel silányabb árut készítenek, amit Magyarországon, hol egyes márkák igen be vannak vezetve, bajosan lehet értékesíteni. A kartel tagjai jól megválasztották embereiket s önkénykedésük és tulkapásaik ellen alig van védőfegyver a magyar kereskedő kezében. A pamutkereskedő tehát hiába fordulna direkte a magyar gyárhoz, mivel onnan a szövetséghez utasítják, ahol tetszése szerint választhat az egyes gyártmányokban, legtöbb esetben azonban osztrák árut kap azon a címen, hogy a magyar gyárak nem szállíthatnak idejekorán. Érdekesnek tartom megemlíteni, hogy a jelenlegi magyar fonógyárak csekély kivétellel teljesen osztrák kézben vannak s így nem csoda, hogy ma a pamutkereskedők szinte idegenkednek a vételtől, oly annyira ki vannak szolgáltatva a kapzsi bécsi szövetségnek.

A mai pamut üzlet a lehető legrosszabb stádiumban van, s az Aradon építendő gyár vezetőségének elég alkalmat nyílik később az említett bajokat orvosolni. Szükség van ezek után oly fonógyárakra, a melyek egyedül a hozzájuk közel fekvő városok kereskedőinek támogatásában bizva, nem lesznek kénytelenek a bécsi szövetség kizsákmányoló akaratának magukat alávetni. Ilyen alapon kellene az aradi fonógyárat is megalakítani.

Arad kitűnő hely a pamut piac számára s ha az új vállalat a megye és Erdély szükségletét nagyobb részt fedezni fogja, előre nem is számított eredményeket érhet el. Erdély és Arad megye pamut szükséglete évenként több mint 800000 csomag s ezen mennyiséggel szemben a leendő aradi fonógyár produkciója melyet az ország száma és a munkaképesség után pontosan már előre meg lehet állapítani, összesen 360000 csomagra tehető.

A gyár természetesen nem azon szándékkal alakult, hogy csak az általam felsorolt közelfekvő vidék szükségletét fedezze, hanem összeköttetéseit lehetőleg az egész országban terjessze. Hazánk egy évi pamutszükséglete

kb. öt millió csomag, nem számítva az angol fonalakat, melyet — sajnos — eddig sem Ausztria, sem honi gyárak nem tudnak megfelelően készíteni.

Aradon a norinbergi és rövidáru nagykereskedők foglalkoznak a pamut nagybani árusításával s biztos tudomásom szerint évenként 160—170.000 csomagot adnak el Arad megyében, tehát a fele mennyiséget, amelyet a „Hungária“ előállítani képes.

Ezekből láthatjuk, hogy a helyi piac mennyire kedvező az új fonógyárnak s az aradi kereskedőktől méltán el is várhatjuk, hogy míg az új gyár a kezdet nehézségein át esik, minden tekintetben pártolni fogják.

Csak így és csakis így körülmények mellett érhető el, hogy városunk végre egy fontos és jovedelmező iparágat felölelve, sok családnak biztos keresetet és megélhetést nyújthasson. Köszönet illeti mindazokat, kik hozzájárultak, hogy a város a töle telhető és legmesszebb menő kedvezményeket megadja az új vállalatnak, amely a mostani szaktekintélyek kezében meg fog felelni komoly hivatásának.

Bizunk Arad hazafias kereskedőiben, hogy mint a helyi piac közvetítői az aradi fonógyár sikeres működéséhez a lehetőségig hozzájárulnak, amely utóvégre kötelességük is. SAA.

TANÜGY.

(—) A gyermektanulmányi társaság vendégei.

Abból az alkalomból, hogy ma délután alakul meg Aradon Láng Mihály tanítóképző-intézeti igazgató kezdeményezésére a gyermektanulmányi társaság, megjelennek az alakuló gyűlésen a társaság országos központjának és szolnoki fiókkörének képviselői. A központ részéről itt lesz Nagy László ügyvivő alelnök, a kiváló pedagógiai író, aki előadást is fog tartani. Szolnokról: Eötvös K. Lajos, a tanfelügyelői kar jeles tagja, Nógrádi László dr. író és tanár, Wehle Lucia polgári iskolai tanítónő, köri elnök. A gyűlés délután 5 órakor lesz a város ház nagytermében. Érdekes, hogy az alkalmi ének szövegét Bíró Géza kiváló tehetségű aradi IV. éves tanítónövendék írta, dallamát Zoltai Mátyás tanár szerette.

(—) Az aradi állami főreáliskolában a magántanulók vizsgái június 12-én délelőtt 8 órakor (írásbeli) és 14-én délután 3 órakor (szóbeli); az I—VII. osztályok hittanvizsgái 12-én délelőtt 9 órakor, a többi tárgyakból 14—23-ika között reggel 8 órától; a szóbeli érettségi vizsgálatok június 6-ik és 7-ik napjain reggel 8 órától tartatnak meg; az évfáradó ünnepély 29-én délelőtt 9 órakor lesz. Az igazgatóság.

— Esküszöm, hogy nem hagylak el, türelmesen várok akár vénségemig, de másé nem leszek soha.

A háboru rettenetes volt. Ezren és ezren pusztultak el, az ellen fegyvere által. Már két éve tartott az ádáz küzdelem s még mindig nem lehetett tudni, mikor lesz vége.

Egyszer aztán váratlan dolog történt. Meghalt a szomszéd király, az özvegy királyné pedig megkötötte a békét.

Az ország felszabadult a rettenetes nyomás alól. Az emberek arca vidámabb lett, a pacsirta hangosabban dalolt, mint valaha s a szerelmesek fájdalmas sóhaja örömkacajra változott. Népes lett újra a mező, a róna, az elhagyott nyájak pásztorai lassan mind megérkeztek, csak Antal, Aga hűségese szerelmese késett.

— Talán baja történt, súlyos sebekkel borítva fekszik szegény valahol messze idegenben, irgalmas Isten, talán meg is halt, — képzeli a leány kétségbeesve.

Es teltek a hetek, teltek a hónapok, de Antal még mindig nem tért vissza, hogy megvigasztalja, hogy keblére zárja busuló kedvesét.

Aga meggyászolta, mert hisz bizonyára áldozata lett az ellen fegyverének, megsiratta s

a következő tavasszal odanyújtotta kezét egy másik fiatal legénynek.

A fiatal asszony a pítvar-ajtó előtt ült egy este, az urát várta, mikor léptek zaja ütötte meg füleit. Feltekintett, a léptek mindig hangosabbak lettek s egy pár perc múlva ott állott előtte Antal, cserbehagyott kedvese.

— Antal, — kiáltott az asszony.

— Igen, én vagyok Aga, minden a régi-ben van, csak a mosolyt loptad el az ajkamtól. Fogságba estem, most szabadultam, a falu határában hallottam már, hogy férjhez mentél, óh, bár ne szabadultam volna ki soha.

— Irgalmazz Antal . . .

— Megbocsájtottam már, — szölt a férfi esendesen. Isten veled Aga. Megindult, a zörgő haraszt jelezte lába lépteit, alakja mind homályosabb lett, végre elhelyte egészen az éj.

S mentől jobban távolodott Agától, annak arca annál szomorubb, annál fájdalmasabb kifejezést öltött.

— Hisz elhagyott, ő hagyott el tulajdonképpen, — gondolkozott Antal.

Fájt a szive rettenetesen, de aztán megvigasztalódott. Ilyen az élet, olyan ritkán válik valóra a boldogság, az öröm, amire vágyik az ember. Szölt és két hónapra rá oltárhoz vezette Lidát, a feketehaju pásztorleányt.

Ismét arattak, a mező kaszák pengésétől, aratók énekétől visszhangzott. Antal háza előtt ült és kis gyermekével játszadozott.

— Antal, Antal, — hangzott messziről, itt vagyok, tied vagyok! — s ott állott előtte Aga, első, igaz szerelme.

Még mindig imádták egymást.

— Antal, drágám, egyetlenem, az uram, Isten nyugosztalja, meghalt. Megsírattam, igazán megsírattam, hisz jó volt mindig hozzám, de a szívem csak a tied volt, csak a tied. Szabad vagyok . . . újra szabad . . . eljöttem hozzád.

A pásztor ajkán szomorú mosoly vonult keresztül.

— Ez itt a kis fiam, igen, én is megnősültem, én nem vagyok szabad.

Aga megremegett, ez biztosan az Isten uja. Lehajolt, megoskolt a játszadozó ártatlanságot, egy könyvet törült ki szép szeméből, azután megindult lassan visszafelé.

Ugyan, ugyan, miért futottál el Aga, szép, korán özvegyesre jutott asszony, hisz a sors kárpótolni akart már a veszteséget, teljesíteni akarta óhajátodat, miért futottál el, miért nem vártál ujólag türelmesen.

A szép Lidia, Antal felesége, ágyának esett, hiába ápolták, hiába melengették, mire ismét tavasz lett, kivitték szegényt a temetőbe. Antal özvegyesre jutott. Siratta ő is az asszonyt,

A bizonytalan helyzet.

A miniszterelnök bécsi utja.

Távirati tudósítás.

Arad, június 4.

Wekerle Sándor miniszterelnök ma audiencián jelent meg a király előtt és előterjesztést tett a válságból való kibontakozásra nézve. Mint előrelátható volt, a miniszterelnök mai kihallgatása a válságba semmiféle változást nem hozott. A kihallgatáson Wekerle előterjesztést tett Kossuth és Andrássy gróf kihallgatása iránt is. A kihallgatás a jövő héten, valószínűleg szerdán lesz, politikai körökben azonban a két miniszter újabb kihallgatásától sem remélnék kedvező változást a súlyos helyzetben.

A helyzetet általában úgy Bécsben, mint nálunk pesszimistikusan ítélik meg. Érdekes, hogy Bécsben folyton hangoztatják, hogy alkotmányellenes megoldásra ott nem gondolnak és legjobban azt szeretnék, ha a jelenlegi kabinet a koalícióval megmaradna, de természetesen minden engedmény megadása nélkül. A sok bizonytalan találgatásba egyes körökben újabb még egy hivatalnok miniszterium eszméje is felmerült, jöllehet, a magyar alkotmány ilyen nem ismer.

A legújabb politikai eseményekről alábbi tudósításunkban adunk számot:

Wekerle Bécsben.

Bécsből táviratozzák: Wekerle Sándor miniszterelnök, aki tegnap este Popovics Sándor dr.-nak, az Osztrák-Magyar Bank kormányzójának társaságában vacsorázott ma reggel a bankgassei magyar palotában elsősorban a Bécsben időző Papp Elek dr.-ral, a pénzügyminiszterium államtitkárával tanácskozott, azután Vértessy Gézának, az őfelsége személye körüli miniszterium államtitkárának jelentéstételét fogadta. A délelőtt folyamán Wekerle miniszterelnököt meglátogatta Crnkovics Miklós osztályfőnök, horvát bányahelyettes, aki jelenleg magánügyben Bécsben tartózkodik és holnap utazik vissza Zágrábba. Délben a miniszterelnök a külügyi

bivatalba ment, ahol Aerenthal báró közös külügyminiszterrel közel egy óra hosszat tanácskozott. Délután Wekerle dr. Bienert báróval, az osztrák kabinet elnökével fog találkozni. Wekerle miniszterelnök az eddigi intézkedések szerint az éjjeli vonattal utazik vissza Budapestre, de nincs kizárva, hogy ez intézkedéseket a nap folyamán megváltoztatják.

A miniszterelnök kihallgatása.

Bécsből táviratozzák: Ó felsége ma délután egy órakor magánkihallgatáson fogadta Wekerle Sándor miniszterelnököt. A kihallgatáson, amely a Hofburgban volt, Wekerle a kibontakozási akció részleteiről és az újabb magyarországi eseményekről tett jelentést. A kihallgatást azért tüzték ki egy órára, mert Ófelsége 11 órakor egy katonai versenylovaglason vett részt. A miniszterelnök jelentést tett a politikai helyzetről és a válságról való kibontakozásra vonatkozó javaslatait terjesztette a király elé. Elsősorban javasolta a királynak, hogy Kossuth Ferencet, mint a függetlenségi párt vezérét kihallgatáson fogadja. A király kegyesen hallgatta végig a miniszterelnök előterjesztéseit. A kihallgatás pont két órakor ért véget.

Budapesti tudósítónk jelenti: A Bud. Tud. a következőket írja: Wekerle Sándor miniszterelnök kihallgatása teljes egy órát vett igénybe és pont két óra volt, amikor a király dolgozó-szobáját elhagyta. A miniszterelnök részletes jelentést tett a kibontakozási akció összes ágazatairól. A királyi kihallgatás eredményeként Kossuth Ferencet és Andrássy Gyulát kihallgatáson fogadja a király. A kihallgatás ideje még nincs megállapítva. Valószínű, hogy a miniszterek a jövő héten járulnak a király elé. A miniszterelnök a Burgból a Magyar Házba ment, innen pedig a Sacherbe ebédelni. Öt órakor Bienert báró osztrák miniszterelnökkel tárgyalt.

A Magyar Tudósító jelenti, hogy a király Kossuth Ferencet és Andrássy Gyula grófot a jövő téten kihallgatáson fogadja.

Wekerle prozopiciól.

Budapesti tudósítónk jelenti: Bécsi és budapesti lapok jelentették, hogy Bienert báró, osztrák miniszterelnök a mai nap folyamán adja meg szóbelileg a választ Wekerle előterjesztésére. Erre nézve felhivatalosan közlik, hogy sem a maga, sem a kormány nevében

semmiféle prozopiciót nem tett és így azokra választ se kaphat.

Az agrárbank ügye.

Budapesti tudósítónk jelenti: A bécsi Reichpost ma vezércikkben támadja Wekerlét a boszniai magyar agrárbank ügyében. A Magyar Tudósító arról értesül, hogy a boszniai magyar agrárbankot illetően Wekerlének álláspontja az volt, hogy Boszniában a magyar pénzügyi intézet teljes paritása eléréséig. A kölcsönök feltételeit illetően Wekerle azt az álláspontot foglalta el, hogy azok a legközvetlenebbek legyenek. A maga részéről is kívánatosnak tartja a miniszterelnök, hogy a kölcsönnyújtás feltételei teljesen szolidak és reálisak legyenek.

A trónörökös Bécsben.

Bécsből táviratozzák: Ferenc Ferdinánd trónörökös tegnap Konopistból Bécsbe érkezett. Megérkezése — mint jó forrásból értesülünk — a magyar válság elintézésével kapcsolatos. A trónörökös a válság gyors befejezését sürgeti és bizonyos, hogy őfelsége, aki ez ügyben a trónörökös véleményét kérte, a kibontakozást siettetni fogja. Tegnap Khuen-Héderváry Károly gróf is Bécsben tartózkodott.

A vasárnapi bankgyűlés.

Vasárnap gyűlés lesz Budapesten az önálló bank dolgában. A bankgyűlésen se Kossuth, se Apponyi, se Justh nem fognak megjelenni. Justh kijelentette, hogy házelnöki méltóságával összeférhetetlennek tartja a gyűlésen való megjelenést. A bankgyűlésre Polónyi Géza se fog elmenni.

Fővárosi tudósítónk jelenti:

A budapesti függetlenségi párt küldöttsége Plathy György vezetése alatt ma tisztelt Kossuth Ferenc, Justh Gyula és Apponyi Albert grófnál. Elsősorban Kossuth Ferencnél tisztelegtek, ahol Plathy György intézett beszédet a miniszterhez. Beszédében kifejtette, hogy bár nincs reményük arra, hogy a miniszter a vasárnapi népgyűlésen megjelenik, mégis meghívja a népgyűlés rendező bizottsága nevében a gyűlésen való megjelenésre.

Kossuth Ferenc Plathy György beszédére ezeket mondotta: Szívvel köszönöm megjelenésüket és azokat az érzelmeiket, amelyeket az imént tisztelt barátom Plathy György beszédében kifejtett. Aminthogy Plathy sejtette, nagy sajnálatomra lehetetlen, hogy a vasárnapi gyűlésen megjelenjek. Ez a lehetetlenség részben még nagyon gyöngye egészségi állapotom eredménye, részben mert még aktív miniszter lévén, állásom nem engedi meg, hogy egy oly nyilvános összejevetelen résztvegyek, ahol politikai irányzatot kellene megjelölni. Az én álláspontom ismeretes, de állásomból folyólag természetesnek találhatják eljárásomat és azt a kijelentésemet, hogy a gyűlésen nem vehetek részt. Újból köszönöm önöknek, hogy hozzám elfáradni szivesek voltak.

Plathy György: Akkor kegyelmes urhoz mi jövünk, ha nem jöhet el a gyűlésre.

Kossuth Ferenc: Amint a Dunának áramlatát nem tudom feltartóztatni, ép úgy nem tudom azt se, ha elvbarátaim hozzám akarnak jönni, de tőlem beszédet, vagy politikai nyilatkozatot ne várjanak.

Kossuth Ferencről Justh Gyulához ment a küldöttség, ahol szintén Plathy György kérte a házelnököt a gyűlésen való részvételre.

— Köszönöm, hogy megjelentek nálam — mondotta válaszában Justh, — mert ebből is látom azt a nagy küzdelmet a nemzeti bank mellett, amelyért egész Magyarország sikra szállt. Amikor látjuk az egész ország népét felvonulni az önálló nemzeti bank mellett, míg a közös bankért csak egy kis csoport lelkesedik,

mert jó volt, mert becsületes volt, de aztán megnyugvás szállt a szívébe.

— Az Isten uja, — mondogatta most ő, hisz a szíve igazán nem volt az övé.

Rohant a szomszéd faluba, szívébe új öröm, új remény költözött.

— Drága mindenségem, Agám, eljöttem végre érted, most már egymásé lehetünk, az Isten is így akarta.

— És szomorúan sóhajtott Aga:

— Nem így akarta, úgy, ahogy mi gondoltuk, nem akarja. Mig élünk, a Golgotát fogjuk járni szüntelen, nem leszünk boldogok soha... soha... soha.

— Miért? — kérdezte Antal megdöbbenve.

— Miért? — felelte Aga kétségbeesve, — mert újra férjhez mentem... nem vagyok szabad.

— No, ez igazán rettenetes dolog, — gondolta Antal s busan hazafelé indult és mivel már maga sem remélte, hogy ifjúkori álma valóra válik, megnősült másodszer is.

Sok, nagyon sok esztendő mult el, kis gyermekek nagyra nőttek, ifjak megöregedtek, ezer álom foszlott szét, számtalan öröm, remény vált valóra. Minden megváltozott, csak az évszakok nem. A tavaszra akkor is ősz, az őszi tél következett.

Tavasz volt ismét. Dalos, illatos, szerel-

mes tavasz. A mezei virágok szebbek voltak, mint valaha, illatuk betöltötte a mezőket. A dalos madarak csicseregése még a holtakat is életre ébresztette volna, oly hívogató, oly édes, oly tiszta volt.

Az egyik mezei uton két öreg közeledett egymáshoz. Találkoztak s megismerték egymást.

— Agál!

— Antal!!!

Merően, szomorúan néztek egymásra.

Antal állát hófehér szakál övezte, léptei roskatagok, imbolygók voltak.

Aga hasonló volt egykori párjához. Arcának hamva eltűnt, s helyette megjelentek az idő által szántott barázdák.

— Így kellett találkoznunk!

A pacsirta felelt Antal szavára. Szerelmes éneket suttogott a két megilletődött öreg fülébe. A szellő andalító illatot hozott feléjük. Szívüket édes sejtelen fogta el.

— Most már szabadok vagyunk.

— Szabadok, igen, szabadok, — felelte Aga.

Egymásra pillantottak, szemük révedezve járt ide, oda, agyukba különösebbnél különösebb gondolatok cikáztak, majd sirva, zokogva ölelték át egymást.

Keservesen, fájdalmasan zokogtak. Siratták az elvesztett boldogságukat.

akkor örömmel telik el a lelkünk. De én azt hiszem, hogy ennek a kis csoportnak, a közös bank híveinek sem most, sem a jövőben többsége nem lesz. A gyűlésre állásomnál fogva nem mehetek el, de biztosíthatom önöket, hogy én most is az vagyok, aki voltam, aki a legnagyobb eréllyel küzd tovább is az önálló bank mellett és Magyarország közgazdasági különválása mellett. Ezt már több alkalommal kijelentettem és most is hangsúlyozom, hogy ettől tágitani nem fogok. Ha az egész ország kitartással küzd, győznünk kell. Köszönöm szíves megjelenésüket és kívánom, hogy adjon kitartást az Isten a siker kivívásához.

A házelnöktől Apponyi grófhöz ment a küldöttség, aki szintén kijelentette, hogy állása miatt a gyűlésen nem vehet részt.

A függetlenségiek álláspontja.

Tegnap este újra nagyobb számban gyűltek össze a függetlenségi pártkörben. Ott volt a többi között Justh Gyula, Batthyány Tivadar gróf, Holló Lajos, Sághy Gyula, Teleki Arvéd gróf és mások. A politikai helyzetéről és Kossuth Ferenc királyi kihallgatásáról folyt főképpen a beszélgetés. A vitatkozók főfogása a következő nyilatkozatokban jutott kifejezésre:

A függetlenségi párt nem megy bele semmiféle fuzióba és a koalíciós pártokkal tovább kormányozni nem fog. Kossuth Ferenc, mint a függetlenségi párt vezére megy a királyhoz és olyan előterjesztést tesz a királynak, hogy az *önálló bank és az általános, egyenlő választói jog alapján a függetlenségi pártot bizza meg a kormány alakításával.* Ha őfelségének kétségei vannak abban a tekintetben, hogy az önálló bankot az egész nemzet kívánja-e, a függetlenségi párt *előbb megcsinálja* a választói reformot s addig rövidejratu bankprovizóriumot köt. Ez alatt az idő alatt megtörténnek az új választás és az új országgyűlésre vár az önálló bank felállítása és a gazdasági függetlenség kivívása. Nyomatékosan hangoztatták, hogy a *plurális szavazati jog nem kell a függetlenségi pártnak*, mert az általános, egyenlő választói jog alapján is meg lehet övni a magyar faj szupremáciáját. Ez a választói jog még szervezettebbé fűzi össze a magyarságot a nemzetiségi törekvések ellen. Kossuth Ferenc audienciájához most is nagy reményeket fűznek. Remélik, hogy ő felsége megfontolja Kossuth előterjesztését, melynek elfogadásával állandó, békés, alkotmányos kormányzást lehet biztosítani Magyarországon.

A kibontakozás módjai.

A N. Fr. Presse mai száma a magyar válságról szólva, ezeket írja:

A kibontakozási módok, melyekkel mértékadó helyen foglalkoznak, három csoportba oszthatók. Az első csoportba tartozók egy *függetlenségi kormány* alakítását veszik alapul. Itt azután különböző módja volna a kivitelnek. Az egyik volna tiszta függetlenségi kormány, a másik az, hogy a kabinet feje és két vagy három tagja hatvanhetes vagy pártönkivüli politikus legyen. A kibontakozás alapja mindkét esetben az általános választói jog, a bankkérdésben pedig vagy provizórium az új parlament összeüléskéig vagy — a jobbik esetben — az önálló bank felállítása.

A második csoportba azok a tervek sorolhatók, melyek a koalíciós pártok *fuzióját* és a fuzió pártból való kormányalakítást célozzák. Ez esetben egy teljesen új kormányzati program volna készíthető, amely nagyszabású belpolitikai terveket ölelne fel. Ennek a kibontakozási módnak hívei, mint ismeretes, *Wekerle és Andrássy* is.

Ha e tervek egyike sem sikerülne, kerül sor az *átmeneti kormányalakítás* tervére. Ennek a kormánynak feladata volna, hogy addig, amíg nincs megegyezés a korona és a parlament többsége közt, intézze az ország ügyeit és egyúttal közvetítse a kibontakozási terveket. Bécsben azzal is foglalkoznak, hogy ez az átmeneti kormány csinálja meg a választói reformot is, ami azonban a pártok mai széthúzása miatt nem volna könnyű feladat.

Kombinációk.

Budapesti tudósítónk jelenti: Ma komoly politikai körökben is hangoztatták, hogy a király nem fogadja el egyik kibontakozási tervet sem, hanem Khuen-Héderváry Károly gróftól nevezze ki. Beszélnek Andrássy Gyula gróf miniszterelnökségéről is, de az „Esti Ujság” ezt az utóbbi kombinációt mende-mondának nevezi.

A Tattersall titka.

Hajza a gyilkos után.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, június 4.

A tattersalli gyilkosság dolzában — mint fővárosi tudósítónk jelenti — még mindig nehezen halad előre a vizsgálat. Egyelőre kétségtelenül megállapították azt, hogy *Paut György rablógyilkosság áldozata.* Egy Rákóczi-uti cipésznél, ahol a gyilkosságot megelőző napon lábbelit vásárolt, egy huszkoronással fizetett. A kereskedő látta, hogy a bankót sok ötven és huszkoronás bankjegy közül szedte elő. A tárca piros bőrből való volt. Sem pénzt, sem a tárcát nem találták meg.

A nyomozás kiderítette továbbá, hogy a gyanúsított két katonára, *Sipos Bálint* és *Farkas József* jó barátok voltak. Sipos, aki Debrecenben szolgál, a gyilkosság előtt tulságos pénzülszükséget szenvedett, amint visszajött Debrecenbe, már volt pénze bőven.

Krecsányi detektívönök az összegyűjtött anyagból azt az impressziót nyerte, hogy itt egy jó előre megtervezett rablógyilkossággal áll szemben, amelyet egy egész bünszövetkezet hajtott végre. Azt hiszi, hogy a rablógyilkosság mozgója és értelmi szerzője *Farkas József* volt, aki különben baráti, sőt beteges szerelmi viszonyt tartott a meggyilkoltal.

A rendőrség tegnap ez ügyben kihallgatta *Tóth Miklós* rovtomultu napszámost, aki ki is van tiltva a főváros területéről. Itt a környéken tartózkodik és csak vasárnaponként ruccan be Pestre. Megszállni sehol sem mer, hanem a Tattersallt keresi föl mulatozásai után szállásképpen, hogy reggel folytassa az utját Cinkota felé.

A nevezetes éjszaka ott aludt *Tóth Miklós* a Tattersall hideg talaján. Hogy mit észlelt, arról a következőkben számolt be:

— Ugy három óra lehetett, amikor hallottam, hogy valaki ezt mondja: „Add ide hamar, majd én végzek vele”. Messze voltam a palánktól és nem vettem ki, hogy mi volt, de láttam, hogy egy csillogó, hosszú tárgyvat nyújtott át valaki a kerítésen; azután pedig dulazkodást, elfojtott segélykiáltást és ütések tompa hangját hallottam. Az álom annyira erőt vett rajtam, hogy nem is törődtem a dologgal és megint elaludtam. Néhány perere rá fölébressztem egy kis zaj. A kerítés recsegett, amikor a merénylők elhagyták a gyilkosság színhelyét.

A meggyilkolt *Paut Györgyöt* felboncolták. A boncolás megállapította, hogy a meggyilkolt fejét huszonkét kardvágás érte. A vágások közt több mely, feltétlen halálos sebet találtak. A boncolásnál jelen volt katonai szakértők szerint a vágások csakis nehéz lovassági kardtól eredtek. Még az utász kard is ki van zárva.

Cserélni! Cserélni!

(Levél a rovatvezetőhöz.)

Arad, június 4

Vanegyeszmém Tihamér, városunk egyik polgára a következő levéllel tisztelt meg:

Kedves főújságíró ur!

Néhány ötletet utalványozok Önöknek, amelyekről az eredetiség zománca még nem pattant le. Értékes ötleteim kutforrása az a párhuzamos esemény, amelynek a jelen az időpontja. Az tudniillik, hogy több város szintársulata Aradon tartott előadást, míg ugyanazokba a városokba az aradi szintársulat megy vendégszerpelni. Látva a nagy érdeklődést, amely az ideiglenes társulat-csere nyomában járt, egyéb ügyekre is ki akarnám terjeszteni ezt a csere-rendszert.

Nem lenne például nagyszerű, ha egy hétre az aradi törvényhatósági bizottság menne át vendégszerpelni Nagyváradra, s az viszont idejőne? Milyen érdekes lenne a váradi szónokokat hallgatni, s abban a biztos tudatban gyönyörködni, hogy Nagyváradon azon az egy héten, amíg az aradi városatyák uralkodnak, a pótladó felszökik nyolcvanöt percentre . . .

Közelről érinti Önöket az a zseniális ötletem, hogy a különböző városokbeli lapok is néha szerkesztőséget cseréljenek egymással. Például szegedi újságírók csinálják az aradi lapokat egy-egy éjjel, s az aradiak a szegedieket. Az aradi lapokat színessé tennék az ilyen elírások: „Sztán Mitru gáji napszámos a Tiszába ölte magát.” „Varjassy Lajos polgármester tegnap este Budapestre utazott a szegedi egyetem érdekében.”

Keresztülvihetőnek tartom azt az ideámat, hogy közuti közlekedést cseréljünk Temesvárral. Ő egy hónapra ideadná a villamos vasutat, mi pedig odaadnánk neki az autóbust. És ott is felejtenék.

Ajánlatos a helyőrség-csere olyan városok között, amelyek egyikében például nincsenek huszárok, a másikában pedig torkig vannak vele. Ez a csere a népesedési mozgalom örvendetes eseményeiben lelhetné üdvös hatását.

Nem látom egyébként, hogy a csere miatt maradjon meg csupán ily szűk keretben s miért ne terjedjen ki például az államok dolgaira is. Miért ne kóstolják meg egy hétre a franciák *Wekerlét* s miért ne legyen addigitt *Clemenceau* a miniszterelnök; miért ne cserélhetnék valamely jótékony cél érdekében flottát Angliával, gyarmatokat a német birodalommal, tengert Afrikával, milliárdosokat az Egyesült-Államokkal és rendőröket Oroszországgal? Az ilyen csereknél meg van a maga bizdító hatásuk, hogy az emberek megtudják mi-jük nincsen.

Cserélni, cserélni! Ez legyen az új kor eszméje, amelyben megvalósul az, hogy az emberek bizonyos időre kicserélhetik egymás között a feleségeiket, sőt a nagynénjeiket, a művésznőket az udvarlóikat, zsurlókat a szemölcséiket és nyugalmazott tábornagyok a köszvényeiket. S hogy csere lavinát megindítsam, kérem, sziveskedjék e közleményem honoráriuma fejében a következő próbihirdetést közreadni:

Melyik jószívű milliomos lenne hajlandó anyagi helyzetét huszonnégy órára az enyémmel fölcserélni. Ajánlatokat kérek *Kis vagonbukkott* jelige alatt a kiadóhivatalba.

Ezek után vagyok a t. Főújságíró urnak kész híve

Vanegyeszmém Tihamér s. k.

A levél helyet cserélt a papirkosár szemétforgácsaival.

Fröccs.

A szabadkai gyilkosság.

Beszélgés Haverda Mariskával.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 4.

Nagy esőben folyik most a vizsgálat a Haverda-ügyben. A szabadkai vizsgálóbíró naponként kihallgatja a vádlottakat, de a kihallgatásról természetesen semmi sem jut a nyilvánosságra.

Ma azonban egy újságírónak véletlenül alkalma volt a vizsgálóbíró folyosóján néhány szót váltani a szomorú hírnévre szert tett bűnös asszonnyal, aki most is mosolyog és még most is tréfára hajlik.

Érdekes eseménye még a mai napnak az, hogy Klein Mátyás dr. védőt Haverda Mariska magához hívatta és a vizsgálóbíró előtt arra kérte, hogy védelméről ne mondjon le és hogy a hagyatéki és egyéb polgári ügyeiben a legjobb tudása szerint egyedül járjon el.

Feltűnő dolog, hogy a vádlott nő a vizsgálóbíró előtt azt mondta ügyvédjének, hogy a fogházban azt mondták neki, hogy Klein dr. már a Rivierára utazott és hogy őt nem fogja védeni.

A mai eseményekről egyébként tudósítók a következőkben számol be:

Popper szereplése.

Ma Popper Gyula szereplésére nézve megtudta tudósítók, hogy Popper szereplése hol kezdődött. Azt írták az újságok és Popper is úgy akarta föltüntetni, hogy ő maga jelentkezett kihallgatásra. Ez azonban nem így történt, hanem a következőképen:

Jánossy Aladárt szenzációs vallomása óta több ízben kihallgatta a vizsgálóbíró. Egyik kihallgatása alkalmával említette először Jánossy Popper Gyula nevét és azt mondta, hogy ez az ember is tudott a gyilkosságról, mert ő volt az, akit alibi-tanúnak fölkertek.

Erre a vallomásra Costán Miklós dr. vizsgálóbíró megkereste a budapesti vizsgálóbíró-ságot, hogy Popper hallgassa ki. Így került Popper kihallgatásra, nem pedig a maga jószántából.

A budapesti nyomozásról különben fővárosi tudósítók az alábbiakat jelenti:

Haverdáék ügyében Budapesten nemsokára befejeződik a vizsgálat. A bizonyítás anyaga már csaknem teljesen együtt van, csupán két tanu kihallgatása van hátra. Az egyik az az ószeres, akinél a revolvert beszerezték, a másik az a mezőőr, aki tanuja volt Jánossy Aladár célzási gyakorlatának. Mindkettőt holnap hallgatja ki Székely dr. vizsgálóbíró és az erről szóló jegyzőkönyvet, valamint Popper Gyula tanuvallomásáról készült jegyzőkönyvet megküldik a szabadkai bíróságnak.

Mariskát újból kihallgatták.

Costán Miklós dr. vizsgálóbíró, akinek ezen a nagy bűnügyi vizsgálaton kívül is igen sok a dolga, lázas szorgalommal dolgozik, hogy minél előbb elkészüljön a hatalmas anyaggal és befejezhesse a vizsgálatot.

Csaknem minden nap van még egy-két kihallgatás ebben az ügyben a vizsgálóbíró előtt, akinek figyelme mindenre kiterjed és gondja van arra, hogy a vizsgálati iratokból minél tisztább képet nyerhessen majd az esküdtszék, amely ebben a szenzációs bérnyilkosságban ítélni fog.

Ma délután négy órakor kísérte Haverda Mariskát egy fogházor a vizsgálóbíró elé.

A kihallgatás közben a szép asszony avval a kéréssel fordult Costán Miklós dr. vizsgálóbíróhoz, hogy telefonáljon védőjéért, Klein Mátyás dr. ügyvédért, mert már azt hallotta a fogházban, hogy Klein Mátyás visszalépett a védőségtől.

Mariska és védője.

A vizsgálóbíró teljesítette Haverda Mariska kérését és telefonált az ügyvédért. Klein Mátyás dr. nyomban a vizsgálóbíróhoz sietett, ahol Mariska örömmel fogadta.

— Hála Istennek — mondta a fiatal asszony — csak hogy él még! Azt hittem, hogy már felém se néz többet.

— Legyen meggyőződve asszonyom, — válaszolta az ügyvéd — hogy szívesen viselem ügyét és mindent elkövetek a kegyed érdekében a bűnügyben épen úgy, mint a régen tartó hagyatéki pörében.

— Pedig nekem a fogházban azt mondták, hogy ügyvéd ur már nem törődik az én ügyemmel és teljesen magamra hagy. Az éjszaka azt mondták nekem a fogházban, hogy ön már lemondott védelmemről, mert az én bajaim annyira megviselték az ön idegeit, hogy elutazott pihenni a Rivierára.

Az ügyvédet rendkívül meglepték a szép asszony kifakadásai és kijelentette, hogy aki a fogházban ilyesmit mondott neki, az félrevezette.

— Ügyvédi kötelességem — mondta a védő — hogy legjobb tudásommal és minden igyekezetemmel védjem a kegyed érdekeit és bármilyen helyzetbe kerüljön is, bármilyen fordulatot vegyen is a kegyed ügye, én kötelességemet mindig teljesíteni fogom és minden körülmények között hűséges képviselője leszek a kegyed érdekeinek.

Haverda Mariskának nagyon jól estek ezek a szavak és megnyugodva válaszolt:

— Köszönöm, nagyon köszönöm önnek, ügyvéd ur, hogy jó hozzám. Látja, engem elbolondítanak, engem félrevezetnek a fogházban és engem nagyon elkésztettek, amikor azt mondták nekem, hogy ön már ráunt az én dolgaimra és magamra hagyott. Minden bizalmam önben van, egyedül önben bizom, kérem, ügyvéd ur, ne hagyjon el, hiszen nem tarthat már sokáig ez a rettenetes helyzet.

A fiatal, szép asszony szemeibe könnyek gyűltek, de a jelenlevők szeme sem maradt szárazon.

Haverda Mariska azonban hamar magához tért, megtörülte könnyes szemeit és nyugodt hangon beszélgetett tovább védőjével, akitől néhány kötet Sipulusz-könyvet kért.

Klein dr. megígérte, hogy még ma beküldi a könyveket, azután eltávozott, a vizsgálóbíró pedig folytatta Haverda Mariska kihallgatását.

Beszélgés Haverda Mariskával.

Amíg a vizsgálóbírónál Haverda Mariska kihallgatása tartott, egy újságíró a vizsgálóbíró folyosóján várt a kihallgatás befejezésére.

Félhét órakor ért véget a kihallgatás. Ekkor lépett ki a vizsgálóbíró szobájából Haverda Mariska, nyomában pedig egy fogházor.

Az újságíró személyesen ismeri a szép asszonyt abból az időből, amely Haverdáné temetése és a bűnös szép asszony letartóztatása között telt el és amely időt Haverda Mariska a Pest-szálló kávéházában és éttermében töltötte.

Azóta Haverda Mariska nem változott semmit, sőt talán jobb színben van, mint azokban a napokban, amelyek még a mostaniaknál is izgalmasabbak, bizonytalanabbak lehettek ennek a különös, abnormális asszonynak.

Amint Haverda Mariska meglátta az újságírót, a fogházorral nem törődve, odalépett hozzá és mosolyogva nyújtott kezét.

— Ugy-e engem várt? — mondta. — Ma-

guk most mindig velem foglalkoznak. Látja, milyen jól jött maguknak, újságíróknak, hogy megölték az anyámat. Most van mit írni bőven.

Mariska jól van.

A fogházor látva, hogy amugy is ártatlan beszélgetésről van szó, nem akadályozta meg, hogy néhány percig szót válthasson a szép fogoly.

— Hát kíváncsi volt rám ugy-e, hogy mennyire viselt meg a rabság? Most ugyan megismerhet az egész ország, mert hallom, hogy tele vannak a lapok meg a pesti kirakatok az arcképeremmel.

Arról beszélt azután a szép asszony, hogy mit irnak róla az újságok.

— Elmondták nekem — mondta — a fogházban, — hogy milyen csúf dolgokat írtak rólam az újságok és milyen rettenetes szörnyetegnek festettek le. Látja, pedig nem vagyok én olyan rettenetes asszony, mint hiszik. Ne bántsanak engem, kérem, ne irjanak rólam annyi rosszat.

— Mi csak az igazat írjuk asszonyom — volt a válasz.

— Mit csinálnak? — kérdezte aztán Mariska. — Hogy vannak odakünn?

— Mi csak megvagyunk asszonyom, de kegyed hogy van idebent?

Nagyot sóhajtott a bűnös utra tért asszony és így felelt:

— Hát én is jól vagyok. Borzasztó helyzet ez, amelybe kerültem, de hiszem, hogy nem tart már sokáig. Tudok tűnni, tudok szenvedni, hiszen elég időm volt megtanulni az életben a szenvedést. Nem tört engem össze a fogság, sem a bizonytalanság, jól érzem magam, mert bizom abban, hogy a jó Isten kiszabadít innen.

Erőt vett a fiatal asszonyon a szomorúság, másodpercekig nézett szomorúan maga elé és csak az ör szavaira rezzent meg.

— Menjünk, asszonyom — szólt a fogházor.

— Megyek — szólt az asszony — jöjjön, kísérjen el az ajtóig.

Alig 8—10 lépésnyire volt a kis csoport a fogházba vezető ajtóig. Mariska az újságíró karjába fűzte a karját és a néhány lépést így tette meg az ajtóig. Itt az ör becsengetett. Mig belülről nyikorgott a kulcs, Mariska így szólt:

— Hiszem, hogy nemsokára együtt ebédelünk a Pestben. Addig is, Isten velem.

Még egy kézfogás, a következő pillanatban pedig eltűnik a fogházajtón a még most is szép asszony és belülről nagy csikorgással fordult meg a fogházajtó kulcsa a jobb sorsra érdemes asszony mögött.

Éjféli látogatások.

Amikor a lapok az agent provokátorösködésről cikkeztek, bizonyos körök megnehezteltek a nyomozó „metódus” leleplezése miatt s így megpróbálták a híradás értékét leszállítani azzal, hogy cáfolni igyekeztek.

A cáfolók között is első volt a kir. ügyészség, azt mondva, hogy „az ügyészség tudta nélkül semmi sem történhetik a fogházban, erről pedig nem tudott!” Mi ezeket az állításokat egy pillanatig sem vontuk kétségbe, de változatlanul fönntartottuk a cikkünkben foglaltakat.

El kellett ezt mondani egy olyan újabb alkalomból, mikor benn a fogházban történt dolog és pedig nagyon is bírálat tárgyává tehető dolog középpontjában most épen az a kir. ügyész áll, aki a fönntebbi nyilatkozatot tette.

Ez a legújabb szenzáció az, hogy a királyi ügyész éjjelenként bejár Haverda Mariska cellájába, nyilvánvalóan oly célzattal, hogy vallo-

Szünőfélben a piac-bojkott.

Gyökeres intézkedések a megismétlődése ellen.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 4.

A piac-bojkottot a mai nappal maguk az ujaradiak törték meg. Belátva, hogy oktalanul, meggondolatlanul tiltották el magukat az aradi piacról, ma már több százan hoztak élelmicikkeket, amelyeknek árait természetesen még mindig oly magasra szabják, mintha az aradi közönség türelme elpusztíthatatlan anyagból lenne gyurva. Az ujaradiak tényleg kitűnő lélekismerők. Tudják, hogy ennek az óriási fogyasztó tömegnek szervezetlensége nem képes annyit elérni, mint az a néhány exportőr, akik ma reggel egy ügyes sakkhuzással olyan árhatatlanságot okoztak az ujaradi piacon, hogy a piacra vitt áruk hatvan százalékat majdnem ajándékképpen pakolták kosaraikba.

A bojkott szünőfélben van. Az aradi piac bőségesen el van látva, az ujaradiak drágán fizetik meg egy-két kolomposuk gazdasági bölcsességét.

A tanács is állandóan foglalkozik a kérdéssel és a június havi közgyűlésnek módja lesz a közönség megvédésére radikális intézkedések megtételére.

A mai nap eseményeiről a következőkben számolunk be:

(A termelők strohmanjai.)

Ma volt az első hetivásár az ujaradi bojkott kérész étete óta. Kérész életü volt ez az asszony ekszodus az aradi piacról, mert a mai nap már alig látszott meg, hogy a gyomorzarnokok még mindig hadi állapotban élnek és hadvezérek terrorizmusának színelve engedve még nem merik személyesen áthozni az áruikat.

Mert tévedés lenne azt hinni, hogy az élelmes svábok a nagyhangn fogadkozás és a kacagtató komolykodás dacára lemondanak egy pár érdekelt kedvéért arról a páratlanul álló és kimeríthetetlen pénzforrásról, melyet az aradi piac évente át megszákítás nélkül ont. Annyira belelovalták magukat a szervezett duzzogásba, hogy — különösen a gazdagabbak — még kocsirakománnyal nem lepik el a Szabadság-teret és nem telepednek le már hajnali három órákor. Azonban annyira már megalkudtak a helyzettel, hogy az elmaradt hasznost most kettőzött erővel szándékoznak pótolni. Strohmanokat fogdosnak és míg maguk az ujaradi napipiacot boldogítják és a sorsukat megérdemlő ekszportőrökről nyuzzák a bőrt, addig a megbizottjuk itt Aradon zsarolja a közönséget.

(Sváb taktika.)

Élelmes ez a nép, az tagadhatatlan. A gazdagabb termelők a szegény falusi asszonyoknak bizományba adnak árut és beküldik az aradi piacra. De, hogy a látszatot megőrizték, óriási kerülőt tétetnek véle. Nehogy azt higgye a közönség, hogy az ujaradi sztrájkolók beadták a derekukat és szívesen jönnek feneketlen zsebeiket aradi pénzzel tele-tönni, a szegény megbizottjaikat elkerültetik Kísszentmihály felé és arról kell bejönniök a városba. Hadd higgye az aradi közönség, hogy a kemény dereku asszonyok még mindig fujják a tüzet az élelmiszert uzsorát megtörő

hatóságra és elvannak szánya a legvégsőre — Aradváros kiéheztetésére is.

Ez a régi jól ismert sváb taktika. Amilyen együgyű, annyira hasznos. Mert, mint említettük, egyszerre két helyről is hajlandók ők hasznost huzni. De a nagyárusok, akiknek szép szeméért ezt az áldatlan állapotot állítólag az ujaradi termelők megteremtették, már a mai napon megmutatták, milyen mindegy nekik akár Ujaradon, akár Aradon üzik élelmiszerezsora néven ismeretes társasjátékukat.

(Az ujaradi piac.)

Rengeteg áru volt ma felhalmozva az ujaradi piactéren. A termelők abban a véleményben voltak, hogy ma Délmagyarország minden kofája és ekszportőrje megjelenik előttük ezresekkel megtömött tárcával. A vásár megindult, de már a kezdetben távolabbról sem volt olyan vételkedv, mint az aradi piacon szokott lenni. Az ekszportőrök csak későn jelentek meg, mert a helyzet most egészen más, mint Aradon. A kora reggeli vásárlásnak az a célja, hogy a friss áru a reggel induló vonattal elküldhető legyen. Ámde ez az ujaradi piacnál nem történhetett meg. Ha hajnalban vásárol is az ekszportőr, akkor is csak délután továbbítja áruját a vasut — Aradról.

Ezért tebát csak jóval később indul meg a vásár. Ma már hét-nyolc óra is volt, mire a nagyvásárlók venni kezdtek. De ez még csak az egyik meglepetés volt. Az óriási árutömegek láttára hirtelen kartellbe állott néhány ekszportőr és nyomta lefelé az árakat. Megrendelésük sem volt annyi, mint máskor, úgy, hogy bizony kilenc órákor alig kelt el valami a piacon.

Tíz óra után még mindig kinn kellett állaniok a hoppon maradt és a bojkottra felesküdtött termelőknek, akik örültek, hogy a délfelé megjelent strohmanok potom áron vették meg a kosarakban maradt élelmiszert.

A strohmanokat természetesen az ekszportőrök küldötték a piacra. Ezzel is bebizonyították, hogy mennyi hazugsággal és megtévesztéssel igyekeztek elhitetni az aradi közönséggel, hogy az ujaradi termelők érdeke, hogy ők nyolc óra előtt vásárolhassanak.

— Csak a friss és a nap által érintetlen árut használhatjuk s mi nyolc óra után már ugy sem használhatjuk a zöldségfélét. Ma jó volt a perzselő naptól megaszalt saláta, elfonynyasztott kelkáposzta és kalarábé. A dolog lényege, hogy ők konkurrens nélkül garázdálkodhassanak és a termelőktől tetszés szerinti olesó áron megvett árut méreg drágán tovább adhas-sák. Mai eljárásukkal is megmutatták, hogy ők az okai a piaci drágaságnak és az elővételi tilalom teljes épségben tartása lesz csak képes jogtalan és önző uralmuk megtörésére.

(Rendes mederben.)

Mint említettük, maguk az ujaradiak gondoskodtak arról, hogy az aradi piac ma bőségesen el legyen látva. Körülbelül 250 ujaradi asszony árusított ma már zöldségfélét. A kísszentmihályiak is nagy tömegekben szállítottak árut s igen élénk vásár fejlődött ki. Mikor hire jött, hogy az ujaradi piacon az ekszportőrök nem vásárolnak oly mennyiségben mint a hét folyamán és igen sok áru megmarad, az árak tetemesen megcsappantak itt is.

A mai hivatalos árjegyzék szerint a következő árakat fizették: Saláta egy fej 2—4 fillér, kalarábé 8—12 fej 20 fillér, borsó literje 50—60 fillér, kelkáposzta 4—6 fillér, tök 60—140 fillér, retek csomója 2 fillér, hagyma csomója 2 fillér, ugorka 6—30 fillér, spárga 40 fillér. Az árak a tegnapi árjegyzék áraihoz ké-

pest alacsonyabbak, de még mindig elég magasak.

Ellenben Ujaradon ennek felét sem érték el. A hivatalos jegyzés szerint: saláta két fej két fillér, kalarábé 12—25 fej 20 fillér, borsó literje 30—40 fillér, kelkáposzta három fej 4 fillér, tök 40—50 fillér, retek két csomó 2 fillér, hagyma két csomó 2 fillér, ugorka 4—26 fillér.

(Ujaradi tervek.)

Vásárló igen sok volt ma a piacon. És a szabadság-téri üzletek forgalmán is meglátstott, hogy az ujaradiak kezdik belátni, hogy ők az aradi piacra reá vannak utatva és anélkül el nem lehetnek. Csak az aradi közönség fizet olyan árakat, amelyek folytán a szomszéd falu termelői oly helyzetbe kerülnek, hogy háromezer koronát adnak egy hold konyhakertészeti gazdálkodásra alkalmas földért.

Hogy milyen rengeteg pénzt keresnek Aradon, mi sem bizonyítja jobban, hogy épen a napokban alakult meg egy termelőkből álló konzorcium, mely a Biró-pusztát akarja megvenni, hogy a háromszáz holdas területen kerti veteményeket termeljen.

A pusztta Zsigmondházától húzódik Zádorlak felé a Maros partján és a konzorcium mármost arra spekulál, hogy a Maros hajózhatóvá tétele idején partbirtokos legyen s a dereglyébe való berakás könnyen legyen lebonyolítható. Magyaranyu káposzta- és más őszi szezonekkel termelésére rendezkednek be és kiakarják szorítani a piacról a bolgár kertészeket.

(Állandó intézmények.)

Mint az Aradi Közlöny mai számában megírta, a tanács eltökélt szándéka, hogy részletesen kidolgozott terv alapján radikálisan akar segíteni a piaci mizériákon és elejét veszi a maihoz hasonló mozgalmak megismétlődésének. A törvényhatósági bizottság június havi közgyűlésén módjukban lesz a képviselőknek a tanács terveivel foglalkozni.

Az intenzív kertészgazdálkodás megteremtése a legkomolyabb törekvése a tanácsnak.

De ha a tanács a maga iniciatívájából nem is tenné meg a kezdő lépést, erre egy ma, a polgármesterhez benyújtott indítvány kötelezné.

Múlek Lajos dr. törvényhatósági bizottsági tag nyújtotta be, amely nemcsak a pillanatnyi zavar megszüntetésére alkalmas intézkedések foganatosítását kívánja meg a tanácstól, hanem oly intézményekről óhajt gondoskodni, melyek a piaci drágaságnak vessenek véget egyrészt, másrészt pedig újabb kereset forrásokat teremtsenek.

Az indítvány szövege a következő:

„Arad város közönségének természetadta joga: intézkedni, hogy a türheterlen, főleg az élelmiszereknél tapasztalt szertelen drágaság kello határok közé szoríttassék és mivel a folyó hó 1-én életbeléptetett szabályrendelet nem céloz semmi olyat, mely jogosulatlan sérelmet képezne bárkivel szemben, dacára ezen jogos és méltánylandó intenciónak, az életbeléptetett szabály folytán olyan piaci helyzet állott elő, melyet a hatóság figyelmen kívül nem hagyhat és hallgatással nem mellőzhet, — éppen azért határozta el a közgyűlés: Felhívja és utasítja a tanácsot: vegye minden irányban komolyfontolásra a mai helyzetet és tegyen sürgős javaslatot általában, de különösen egyrészt az iránt: hogyan és miként volna lehető a szomszéd Ujarad község által célbavett napipiac tartásának engedélyezését, törvényszabtamódon kello határok közé szorítani, másrészt és főleg az iránt, hogy miként volna lehető a helyi konyhakertészetenek, az élelmi piaci

cikkek előállításának, ilyeneknek a hatóság részéről való előmozdítását sikeresíteni s ez által a fogyasztó nagyközönségnek bárholnan jövő kisarcolását alkalmas módon nemcsak megszüntetni, hanem új keresetforrást teremteni, a közterhek viselését is megkönnyebbiteni."

Műlek Lajos dr.,
törv. biz. tag.

Holnap tartandó ülésén a tanács a konyhakertészet megkedveltetésére már egy konkrét javaslatot tárgyal. Lőcs Rezső gazdasági tanácsos azt javasolja, hogy az évi költségvetésbe felvett és kertészet céljaira megszavazott ezer korona jutalomdíjak alakjában osztassék ki oly gazdálkodók között, akik élelmicikket, zöldségfélét termelnek. Az első díj egy kertészeti kut lesz, amelyet az kap meg, aki például a legtöbb és legszebb szezon cikket termeli. Lesznek 100, 50, 20 és 10 koronás díjak, melyek odaitélése a mezőgazdasági bizottság illetve a tanács jogkörébe tartozik.

A kirakatok művészete.

Az Aradi Kereskedők Köre előadása az Urániában.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 4.

Az izléses, harmonikus és ötletes üzletkirakat nem csupán a kereskedő üzletének része. Hozzá tartozik a város külső képéhez s ép úgy emeli, díszíti azt, mint a virágos ablakok, a zölddel befutott erkélyek. Idegen, járókelő az utcák fővonalain erről szerez leghamarabb tudomást, ezek után itél a város felől, amelynek falai között járkal. S ugyanakkor, amikor a virágos ablakok, elevenzöld lámpadiszkek kultuszát megkezdték s ebben Arad még a fővárost is megelőzte — erősödött meg a modern városokban a kirakatok jelentőségének felismerése. A külföld után husvétkor Budapesten tartottak nagy arányú impozáns kirakatversenyt e cél érdekében, májusban Bécs követte ezt s néhány hete Temesvárott is kísérletet tettek ezzel.

Az Aradi Kereskedők Köre is programjába vette a kirakatok ügyének fejlesztését s ezen tevékenysége megnyitójául előadást rendeztet a kirakatok ügyéről, amely a kereskedőknek és a közönségnek vonzó módon szól a kirakatrendezésről és vetített képekben bemutatja Budapest kirakatversenyének 30 legszebb kirakatát és a külföldnek több mintának nevezhető kirakatát. Magát az előadást ezen ügynek első szakembere, Radványi V. László dr. a budapesti kirakatverseny rendező bizottságának titkára tartja. Az illusztrációkra való tekintettel az előadás az aradi Uránia színházban lesz június 6-án vasárnap délelőtt pontban fél tizenegy órakor. Helyárak: 1 korona és 60 fillér.

Az előadást bárki megtekintheti. A kereskedőknek és a kereskedelmi alkalmazottaknak nemcsak érdekes, de haszonnal ígérkező lesz ez az előadás, amelyet kár lenne egyiküknek is elmulasztani. De élvezetet fog abban találni a közönség is, mert megismeri a világvárosoknak, a forgalom középpontjainak egyik főkeletét, a művészi és eredeti kirakatot. Az előadásra jegyek előre is válthatók az Aradi Kereskedők Köre titkári irodájában (Szabadságtér 7. sz. első emelet).

SPORT.

+ Meghívás. Az Aradi Tornaegyesület f. évi június hó 12-én d. u. 6 órakor a városbáza emeleti tanácstermében rendkívüli köz-

gyűlést tart, amelyre az egyesület összes tagjait ezuton hívja meg az elnökség. Tárgy: Az evezős szakosztály átadása s ezzel kapcsolatban az alapszabályok módosítása.

„A mult bünei . . .”

★

A katolikus Spanyolország egész társadalma megmozdult most, hogy az 1492-ben kiűldözött, s azóta hazátlan spanyol zsidóságot visszatelepítsék.

Nem tudom, vajjon csak egyszerű visszatelepítésről van-e szó a spanyol zsidóság visszahívásánál, vagy pedig törvényhozási aktusról is, az 1492-iki száműző törvény hatályon kívül helyezéséről.

Akár így, akár úgy kell is megcsinálni azonban a négyszázados hiba korrigálását, bizonyos, hogy meg fogják csinálni. Nagyon előkelő emberek állanak a mozgalom élén és az ügy propagálását a legszelebb rétegekre terjesztik ki. Nem adok bele sok időt és megtörténik a sérelmes törvény eltörlése, amelylyel négyszázados csufyságot mos le magáról Spanyolország. Aztán pedig, ha a zsidóság számkivetése megszűnt, elkezdnek majd egy nagyszabású telepítési politikát. A világ minden tájáról, keletről, nyugatról — megkísértik visszahívogatni az elűzött zsidóság késő utódait.

Es lehet, hogy azok a spanyol zsidók haza fognak menni az ősi hazába. Lehet, — mondom — mert azoknak a kivert zsidóknak ma élő maradékai, — akárhol élnek, a keleten vagy a kultur nyugaton, — ma is mind spanyolul beszélnek és magukat spanyolnak nevezik. Nem csodálatos ez? Négy száz év után! Kivert, kikergetett zsidóknak maradékai . . .

Hát annyi bizonyos, hogy ha ezek az emigráns utódok visszatelepülnek Spanyolországba, velük jelentékeny vagyoni erőket nyer majd az a zsidó nélkül koldussá vált szép ország. Mert azok a spanyol zsidók csaknem kivétel nélkül és csaknem mindennütt vagyonos emberek.

Lehet, hogy tudják is ezt azok, akik a spanyolországi mozgalmat megindították. Sőt valószínűleg nagyon is jól tudják. A számításuk tehát még gazdaságpolitikailag is okosnak látszik, nem is szólva arról, hogy a posványossá lett sűrű spanyol faj egyenesen föl fog frissülni az eleven, üzleti szellemtől forró zsidó keveredésben. Jellemző azonban, hogy nem ezeket a bevallható, okos és őszinte okokat vallják be a mozgalom indokául; hanem egy hangzatos frázist dobnak be a tömegbe hangulatkeltésül.

Azért jöjjenek haza a zsidók — mondják, — hogy a spanyol nemzet jóvá tehesse hű fiainak utódaiban, az apákon elkövetett négyszázados vétkeket.

Szóval a spanyol nemzet az nagylelkű, lovagias — még az utálatos zsidót is keblére öleli.

Hogy azonban annak a zsidónak pénze van, Castilia pedig koldus, hogy az a zsidó kereskedni, ipart üzni tud, a hidalgó pedig csak koldulni akar, — azt már nem lehet becsületesen bevallani.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az aradi foto-klub választmánya f. hó 5-én szombaton 5 és fél órakor a Központikávéházban ülést tart, melyre a választmány tagjait ez uton is meghívja az elnökség.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

* Barabás levele Erdélyi szinigazgatóhoz. Erdélyi Miklós szinigazgató az aradi vendégszereplés alkalmából természetesen számos üdvözlést és köszönetet kapott azért, hogy a hazafias cél érdekében megtette a kirándulást az aradi szinkörbe és a vesztőhely javára előadást tartott. Így még az előadás előtt köszönetet mondott neki Barabás Béla dr. is, aki levelet intézett Erdélyi Miklós igazgatóhoz és mint a vesztőhely megváltására alakult 13-as bizottság elnöke, megleghangon nyugtázza a direktor készségét. A levél így hangzik:

Mélyen tisztelt Igazgató Ur!

Nyolc éve lesz annak az országos eseménynek, a mikor Nagyvárad polgársága, férfiak és nők vegyesen, mintegy hatszázan utra keltek s elhozták nekem Aradra Nagyvárad város népe bizalmának és szeretetének megnyilatkozását, a képviselői mandátumot s ott adták át azt nekem a vértanuk kivégeztetési helyének emlékdombján, azon a vérrel áztatott szent területen. Arra a megható és lélekemelő jelenetre még sokan emlékeznek az aradiak is, a nagyváradiak is. Annak a mandátum átadásnak politikai jelentősége erősen belemarkolt a nemzeti közvélemény átforgalmazásába.

Ma ismét egy újabb eszmének és tervnek keresztülvitele markolt bele az ország szívébe s tette hívja a nemzet élő lelkiismeretét. Ez a terv és eszme a vértanuk kivégeztetési helyének megváltása, magánkézből a nemzet számára.

Tartozom elismerni, hogy az első pénzt erre a célra Nagyvárad ifjusága szedte össze, ezeltől 15—16 évvel, a mikor az ottani jogakadémia lelkes polgársága egy hangverseny eredményeként majdnem 3000 koronával vette meg alapját a már szépen gyarapodó, de még mindig kevés összegnek.

Jól esik az én lelkemnek, amidőn ismét Nagyvárad felől látom tódlni az embereket s a magukkal jövő szent érzésnek melegségét. Hogy újabban is eseményszámba menő zarándoklásukkal s társulatának művészgárdájával tiszta áldozatot hozzanak a nemzeti hála és kegyelettartozásnak lassan-lassan haladó munkájához.

Sajnálom, hogy művészi előadásukat nem élvezhetem. De úgy is, mint Arad szülöttje, úgy is, mint az Aradon működő 13-as bizottság elnöke, hálás szívvel mondok mélyszéges érzésekkel telített köszönetet önnek, társulata minden tagjának s mindazoknak, akik magasztos lelkülettel veszik ki részüket, a mi terhes, de szent feladatunknak megoldásából.

Vegyék szívesen köszöntésemet és üdvözlésemet.

Barabás Béla dr.
orsz. képviselő.

* Hock János Aradon. A következő sorok közlésére kértünk fel: Hock János országgyűlési képviselő, az aranyszáju szónok „Az Ur Jézus” című darabja f. hó 16—18-án kerül színre az illusztris szerző személyes előadása mellett az Uránia színházban. A Megváltó isteni küldetését gyönyörűen írja le Hock e remek darabjában. A darab Budapesten, Bécsben és több városban óriási sikert ért el. Arad közönségének, de különösen a katolikus lakoságnak, a Katolikus Körnek, az Oltáregyletnek érdeklődését felhívjuk e helyütt is. Kérjük, hogy a darab előadásán minél számosabban jelenjenek meg. Hock János 16—18-án személyesen olvassa fel darabját. Helyárak: 1-ső hely 4 kor., 2-ik hely 3 kor., 3-ik hely 2 kor., 4-ik hely 1 kor. Jegyek csakis az ipartestület titkári hivatalánál kaphatók.

* A „Nyugat” pünkösdi száma a rendesenél jóval nagyobb terjedelemben jelent meg és Ady Endre költészetének jelentőségével foglalkozik. Ady költészetének esztétikai méltatását Fenyő Miksa írta meg, közölve cikkében Ady Endre önéletrajzát is. Ady szocialis gyökereiről Keri Pál, nyelvéről Laczkó Géza írt.

Azonkívül *Móricz Zsigmond, Ignotus, Balázs Béla, Lesznai Anna, Schöpflin Aladár, Lengyel Géza, Hatvany Lajos, Karinthy Frigyes, Bíró Lajos, Babits Mihály, Lengyel Menyhért, Miklós Jenő* az emberről és költőről innak legkülönbözőbb pszichológiai és esztetikai szempontokból. Tóth Árpádtól „*Ady Endrének*” címen, valamint Gellért Oszkártól verseket hoz a füzet; műmellékletül *Ady* arcképét adja. A „Figyelő”-rovat aktualitásokkal foglalkozik. A „Nyugat” előfizetési ára egész évre 20 K, fél-évre 10 K. Előfizethetni a kiadóhivatalban: V., Dorottya-utca 14-ik szám alatt lehet.

* **Az Uránia új műsora.** Pénteken mutatta be a közönség nagy érdeklődése mellett az Uránia színház legújabb műsorát, mely nagyszerű gyűjteménye a szenzáció számba menő látványosságoknak. Ahány kép, annyi meglepetés. A közönség különös tetszésében részesülnek az afrikai és svájci mozgóképek, továbbá Ch. Jeandet kitűnő drámája: *Egy szegény leány regénye*. Sok kacagtatót nyújt a *Nagyétű ember* című ötletes kép és egy náthás embernek kellemetlenségei. A műsor annyi szórakozást nyújt, hogy érdemes többször is megnézni. Az Uránia színház legújabb érdekessége a június hó 25., 26., 27-én, pénteken, szombaton és vasárnap rendezendő *Párisi estélye*, melynek ötletes képeit Párisból kapja az Uránia. Diskrét pikantériájú mozgóképekben olyan keveset produkálnak és olyan körülményes a hozzájuk jutás, hogy hosszú időn át lehetetlen volt valamire való műsört beszerezni, ez a párisi műsor azonban frappirozni fogja a közönséget. A párisi estélyt mindhárom napon este 10 órakor tartják meg. 791

VIZSGÁLAT

a Petőfi-utcai katasztrófa ügyében.

Ki a felelős?

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 4.

Ma tartotta meg a rendőrség a Petőfi-utca 10-ik számú *Martens* Cézár tulajdonát képező házban a helyszíni vizsgálatot, amelyen jelen voltak *Kovács Antal* rendőrhadnagy, *Stengl Andor* iparfelügyelő, *Martens Cézár*, a ház tulajdonosa, *Horváth József* vállalkozó, a munkáspénztár részéről *Bak Sándor* igazgató, *Sárga Károly* titkár és *Fischer Mihály* tisztviselő. Ott voltak továbbá a tanuknak beidézett napszámosok. A helyszíni szemle során kihallgatták *Martens Cézárt*, a mezőhegyesi cukorgyár igazgatóját, aki azt vallotta, hogy egy nappal a szerencsétlenség előtt figyelmeztette *Horváth József* építőmestert a veszélyre. Kitént az is, hogy *Horváth* csak névlegesen vállalkozott az építkezésre. Ő csupán a terveket írta alá, de személyesen ellenőrzést nem akart gyakorolni és így a szaképzett munkások nélkül folyó munkálat ellenőrzés nélkül maradt. Miután maga *Horváth* a munkáspénztár hivatali helyiségében több ízben kijelentette, hogy az építkezési munkálatokra semmiféle ingerenciája nincs, a munkáspénztár igazgatósága a mai helyszíni vizsgálaton kifogást emelt az ellen, hogy ő vezesse tovább is az építkezést, illetve az ezt megelőző házbontást, mert ellenőrzés nélkül könnyen előfordulhatnak szerencsétlenségek. *Kovács Antal* rendőrhadnagy jegyzőkönyvbe foglalta a munkáspénztár igazgatóságának ezt a bejelentését, valamint a pénztár egyéb kifogásait is, többek között azt, hogy az építkezésnél résztvevő munkások nincsenek bejelentve a pénztárnál. Érdekesnek tartjuk leközölni *Martens Cézár* vallomását, amelyből kitűnik, hogy *Horváthot* figyelmeztette a veszélyre. A vallomás így hangzik:

— A Petőfi-uta 10. számú telken volt ócska épület lebontásához *Virágh Lajos* városi főmérnök ajánlatára *Horváth József* aradi építőmestert fogadtam meg. A munka megkezdése előtt megjelentem a jelzett telken a főmérnökkel és *Horváth*tal és úgy adtam át a munkát neki a helyszínen. A munka gyorsabb elvégzése céljából megbízam *Bozó János* kőműves segédet és *Mazán János* házmestert, hogy a munkánál állandóan jelen legyenek. A baleset előtti napon *Horváth*tal együtt jelen voltam a munkánál és még én figyelmeztettem *Hor-*

váthot, hogy a pinceboltozat bontásakor vigyázzon, mert az nagyon meg van terhelve törmelékkel.

Életmentő mozdonyvezető.

Elhárított katasztrófa. — Egy szemtanu elbeszélése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 4.

Megirtuk, hogy vasárnap délután a halál torkából menekült meg nagy tömeg ember. A Szegedről elindult délutáni gyorsvonat utasai forogtak halálos veszedelemben. A több napon át tartott hatalmas esőzések megrongálták a pályatestet.

A mozdonyvezető lélekjelenléte, bátorsága kerültette el a vasuti szerencsétlenséget, talán több ember pusztulását, súlyos megsebesülését.

Ma egy levelet kaptunk, amelyben a vonaton utazott szemtanu a következőképpen mondja el az izgalmas jelenetet:

Tisztelt Szerkesztő Ur!

A kiállott izgalmak beteggé tettek s így csak ma kérhetem meg a t. szerkesztő urat arra, hogy szíveskedjék soraimnak helyt adni. Nemcsak azért, mert egy rendkívül érdekes eseményt vagyok elmondandó, hanem azért is, mert itt a nagy nyilvánosság előtt szeretném hálámat kifejezni annak a derék vasutasnak, aki lélekjelenlétével az én és a zsufolt kocsikban velem együtt utazók életét megmentette. A nevét nem tudom, de azt tudom, hogy sokunk emlékében a legnagyobb nevekkal egyetemben fog élni.

Hatalmasan szakadó záporban rohant a Szegedről délután 3 óra 17 perckor kiinduló gyorsvonat Kistelek és Félégyháza között. Talán nagyon is fékevesztett, — örült sebességgel. Majdnem egy óra hosszán át így tört keresztül a sűrű, nehéz záporon, a földigérő, sötét uszály felhőkön, melyek a messze terülő síkságon köröskörül a láthatárt eltakarták.

Egyszerre csak iszonyut roppant-reccsent a száguldó vasszörnyeteg alatt az elázott pályatest, egy-két pillanatig, hol jobbra, hol balra oldalt vágódott szédületes gyorsasággal az a vaskocsinak nevezett „lélekvesztő” és ... a következő percben már meg is volt mentve a majdnem levegőben uszó vasszörnynek minden utasa. Észrevette ugyanis a gyorsvonat gépésze, hogy egy már előre jelzett friss javításu sínpáron a pályatest szétrugódott, ekkor aztán hihetetlen gyorsasággal duplagózt adott a vonatnak és futott azon át rémséges gyorsasággal — csaknem szállva, röpülve a vészes területen. Ez mesés, rémségesen mesés eset, mely a hihetelenséggel határos.

De megtörtént. Megtörtént piros pünkösdi napján azokon az utasokon, akiknek ez a piros pünkösdi napja majdnem véres pünkösdi napja lett. De véres is lett egy kicsit, mert amint Félégyháza előtt megállott a gyorsvonat, két utasnak olyan sérülését konstataáltak a hátsó kocsiban, hogy orvosnak kellett ottan gyors segílyt nyújtani. Az étkezőkocsin is igen jelentékeny volt a rombolás.

Több kocsin bezuzódtak az ablakok. Azt a rémulést, azt a remegést, azt a zavarodást, amit ott lehetett látni Félégyházán a vonatból kitóduló, leugró utasokon, leírni nem lehet. De csak akkor érezte át mindenki, hogy micsoda iszonyatos veszélytől mentette meg életét sok embernek — a gyorsvonatot vezető gépész lélekjelenléte.

Szerkesztő urnak szívesességét köszönve

maradtam tisztelettel

V. L.

HIREK.

Szülők és paedagogusok együttes akciója

A Gyermektanulmányi Társaság vendégei.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 4.

Ellen Key szerint a huszadik század „a gyermek százada”. Hiábavaló a nagy küzdelem szociális és szellemi téren, ha a nevelés égető problémáit megoldás felé nem tereljük. Amiről az álmodozók álmodoznak s a bölcsek töprenkedve gondolkoznak: az emberiség fizikai és szellemi megújodása csak a gyermeknevelés észszerűbb berendezése után fog bekövetkezni. Erre a felfogásra vezethető vissza az a nagyszabású s minden ízében igazi kulturmozgalom, amely az Amerikai Egyesült Államokban és Európa művelt országaiban a gyermekvédelem és gyermektanulmányozás ügyét egyre mélyebb hittel és komolyabb odaadással munkálja.

Magyarország a kulturális fejlődésnek egyetlenegy korszakában sem kapcsolódik ki az egyetemes haladás áramlatából. Ha kicsit később, vagy lassabban is: de mindig jelentkeztek nálunk is a világot alakító problémák és jobbjaink mindig megértették a kor szavát.

A XIX. század közepe táján, a bölcséleti és természettudományokban fellépett fejlődéstani kutatások és elméletek terelték a tudósok figyelmét az emberre is, mint testi- és szellemileg fejlődő lényre és a fejlődéstani tudományok sorozata ujabban a gyermeklélektannal gyarapodott. Azok közül, akik nálunk a gyermek fejlődéstani ismeretén — mint egyedüli helyes alapon — iparkodnak fölépíteni az emberiséget regeneráló nevelés elveit és szabályait: az *uttörők* egyikét lesz alkalmunk ma délután a Gyermektanulmányi Társaság aradi szövetségének alakuló gyűlésén hallani: *Nagy László* címzetes igazgatót, a budapesti tanítónőképző tudós tanárát, aki messze az ország határain túl is elismert buvára a gyermeki lélek csodás és édes rejtelmeinek.

A gyermektanulmányozás mai állapotáról, a gyermekrajzok lélektanáról, a gyermekek koraérettségéről, a gyermekek érdeklődéséről önálló vizsgálatok alapján irt munkái szülők és paedagogusok körében egyaránt nagy figyelmet keltettek s nagy értékű darabjai a magyar neveléstudományi irodalomnak. Legújabb könyvének (A gyermek érdeklődésének lélektana) egyes fejezetei németül is megjelentek és a legelőkelőbb német és angol szaklapok elismerését hozták meg a szerzőnek. Az országos „Magyar Gyermektanulmányi Társaság” az ő alkotása. Az egyesület „Gyermek” című szaklapját, amely német és francia kivonatai révén Európaszerte ismeretes, ő szerkeszti. A legnagyobb készséggel fogadta el ez a lelkes tudós és emberbarát az aradiak meghívását, hogy a nemes ügynek térhódítását e fontos vidéki kulturális központban elősegítse. Arad csakugyan az első városok közé tartozik, melynek művelt szülői és paedagogusai megértik Ellen Keynek e sorok élére irt jelszavát és a *legszentebb kulturmunkára fognak ma kezet*. A városháza termében ma délután 5 órakor tartandó gyűlés iránt — amint az anyák tegnapi meghatóan szép felhívásából is kitűnik, — városunk művelt társadalmában nagy és lelkes érdeklődés mutatkozik.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 5-én az időjárás: meleg, nyugaton elvélve csapadék, zivatarok.

— Tisza gróf intimusa Aradon. Lapunk pénteki számának e cím alatt megjelent közleményére vonatkozólag ma a következő sorokat kaptuk:

Tisztelt Szerkesztő ur! Az *Aradi Közlöny* folyó hó 4-én megjelent 126-ik számában „Tisza gróf intimusa Aradon” cím alatt megjelent cikk, bár névszerint nem nevezi meg azt, akivel a tudósító a beszélgetést folytatta, de a személyi hírek között Aradon tartózkodásomat és egyszersmind politikai pártállásomat is közli; — könnyen arra a félreértésre adhat alkalmat, mintha a közölt beszélgetés velem épen úgy folyt volna le, ahogy az közreadva lett. Köz tudomásu Tisza István grófról, hogy az aktív politikába be nem folyván, véleményeket nem nyilvánít, a királyi audienciák lefolyásáról pedig a köteles diszkrécióval hallgat. Bár rendíthetetlen híve vagyok Tisza István grófnak és valószínűleg ilyennek tartó magam is, velem sem, mint más, még bizalmasabb hívével sem közölte, hogy a királyi kihallgatáson minő kérdésekre, minő feleleteket adott. Az audiencia lefolyása óta még csak alkalmam sem volt Tisza István gróffal beszélgetni és így mindaz, amit nem is az audienciáról, hanem csupán *Tisza István gróf állásponjtjáról* beszélgetés közben a t. tudósítónak elmondottam, — kizárólag az én egyéni véleményem, amelyre semmiféle információt senkitől, annál kevésbé Tisza gróftól nem kaptam. Kérve e soraimnak b. lapjában helyt adni, vagyok tisztelettel *Márkus László dr.*

— A király nyári programja. Bécsből táviratozzák: A király nyári uti programja nagyjában már elkészült. A király június havának nagy részét Bécsben tölti és kifejezte azt az óhaját, hogy az Urnapi körmenetben részt akar venni. Tavaly egészségi állapota miatt nem vehetett részt az uralkodó a körmenetben. Az idén sem vehetett e miatt részt az udvar nagyheti egyházi ünnepén. Június végén Ischlbe utazik a király, ahol megszakításokkal augusztus végéig fog tartózkodni. Ófelsége augusztus 8-án Innsbruckba megy, hogy Tirol fennállásának száz éves ünnepségén részt vegyen. Innen Vorarlbergbe megy, ahol meg fogja tekinteni az akkor ott levő Zeppelin-féle léghajót. A király Ischlből megy a hadgyakorlatokra, amelyen részt fog venni a német császár is. Az eddigi tervekkel szemben a hadgyakorlat szeptember 6-9-én lesz, mert a király szeptember 10-én, Erzsébet királynő halála évfordulóján Bécsbe fog utazni, ahol a kapucinusok templomában imádkozni fog Erzsébet királyné koporsójánál. A legfelsőbb hadiszállás és a hadgyakorlatok területi elhelyezésére vonatkozó helyi szemlét Hötzenendorfi Conrad Ferenc, vezérkari főnök, több vezérkari tiszttel már megkezdte.

— Az annekszió költségei. Bécsből táviratozzák: Az annektálás költségei jó forrásból szerzett értesülés szerint 175 millió koronára rugnak. Ebből az összegből eddig Magyarország 45 millió koronát bocsájtott a közös pénzügyminiszter rendelkezésére.

— György herceg és Okanovics őrnagy. Belgrádból táviratozzák: Okanovics őrnagynak — akinek György herceggel legutóbbi afférje volt — Péter király tudomására adta legutóbbi kihallgatásán, hogy egy nisi lovasezred parancsnokává nevezte ki. Ez a hír Györgyöt annyira elkésztette, hogy nyomban megjelent a királynál, akivel heves jelenete volt. György kijelentette a királynak, hogy lemond tiszti rangjáról, ha Okanovicsot a hadseregből el nem bocsájtják.

— A boszniai agrárbank ügyében — mint Bécsből táviratozzák — ma kellett volna megtörténni a szavazásnak, de mivel a kormány nem tudta volna elfogadtatni a javaslatot, keddre halasztották el a szavazást. Bécsből táviratozzák: A képviselőház a Sustersics-féle sürgősségi javaslat sürgősségét 201 szavazattal — 194 ellen elvetette. Bécsből táviratozzák: A lengyel klub mai ülésén elhatározta, hogy az agrár-bank ügyében pótditványt fog elfogadásra ajánlani.

— Választások az izraelita hitközségben. Vasárnap reggel 8 órától d. u. ötig az izraelita hitközség házában első emeleti üléstermében hitközségi választások lesznek. Betöltésre kerül a hitközségi elnöki, elnökhelyettesi és 19 képviselőtestületi tagsági állás. Az alapszabályok értelmében ezek szavazhatnak: 1. Az ösválasztók, azaz, akik a régi rendszer szerint a hitközségbe be lettek kebeleztve. 2. Akik legalább 20 korona évi kultuszadót fizetnek két év óta. 3. A diplomával bíró hitközségi tagok közül azok is, akik legalább 10 korona évi kultuszadót fizetnek két év óta. A múlt évi adóval hátralékos községi tagok nem szavazhatnak. — Stauber József, akinek képviselőtestületi mandátuma most lejárt, egy Nemess Zsigmond dr. hitközségi elnökhöz intézett levélben köszönetet mondva a hitközség részéről eddig élvezett bizalomért, arra kéri az elnököt, hogy más irányu elfoglaltsága miatt, őt a jelöltek sorából kihagyni sziveskedjék.

— A vesztőhelyért. Az aradi vesztőhely megváltására adakozó Csálai m. kir. erdőgondnokságnál levő tisztii és altisztii személyzet gyűjtése: Bedő Lajos m. kir. főerdőmérnök 10 kor., Vrbuy Antal m. kir. főerdőőr 2 kor., Lestyán István m. kir. főerdőőr 1 kor., Polonyi András m. kir. főerdőőr 1 kor., Hegedüs János m. kir. főerdőőr 1 kor., Szönyi József m. kir. erdőőr 1 kor., Csizmás Péter m. kir. erdőőr 1 kor., Körmöczy Illés m. kir. erdőőr 1 kor., Szij Ferenc m. kir. erdőőr 1 kor. Összesen 19 korona. Az Aradi Közlöny kiadóhivatala az összeget rendeltetési helyére juttatja.

— Eljegyzés. Klemballa Ernő vasuti tisztviselő eljegyezte Édl Lipót és neje leányát, Boriskát.

— Kell Manó cég ajánlja hirneves ke-lengyecharisnyáit és ruhadis remekeit. Telefon szám 673. 131

— Turista szerencsétlenség. Rómából táviratozzák: A piemonti havasok között nagy szerencsétlenség történt. Hat francia és két olasz kiránduló vezetőjükkel a Grand-Desseyresről le akartak ereszkedni, miközben a kötél elszakadt. Négy francia meghalt, két olasz haldoklik, a többiek pedig súlyosan megsebesültek.

— Lövöldözés a vonat előtt. Tegnap délután arról értesítették a zimándujfalui csendőrséget, hogy az ottani állomáson merényletet akartak elkövetni a vonat ellen. Az értesítés szerint az Aradról délben indult 142. számú személyvonatra az állomás előtt rálőtt *Tapasztó István* császár és a golyó a perronon beszélgető *Endrey Ferenc* borosjenői őrsvezető és *Institoris Gyula* biztosítási hivatalnok feje fölé sült el. A csendőrség megindította a nyomozást, amelynek eddigi adatai szerint a császár nem akart merényletet elkövetni, hanem csupán a kóbor kutyákat pusztította az állomás körül és nem vette észre, hogy a vonat berobogott. A vizsgálatot folytatják.

— A zsidók visszatérése Spanyolországba. Hullámokat vet fel Spanyolországban az a mozgalom, melynek célja, hogy hívják vissza a Spanyolországból kiűzött zsidókat, tegyék jóvá „a mult nagy bűnét”. A mozgalmat Fon Isidoro Lopez Lapnia szenátor indította meg a felhívása lelkes visszhangra talált. Ma már egész liga alakult a „háztalan spanyolok” visszatelepítésére, mely szóval és írásban agitál az ügy érdekében. A liga élén Pulido Angel dr. szenátor áll. Pár nappal ezelőtt a liga egy spanyol lapban felhívást intézett a néphez, melyben kifejtette, hogy a spanyoloknak becsületbeli kötelességük az utat egyengetni, hogy a zsidók visszatérhessenek Spanyolországba. A liga most már formálisan meg is alakult, tagjai közt van Moret volt miniszterelnök, Perez Galdos és Blasco Ibanez írók és Spanyolország közéletének számos kitűnősége.

— Érdekes fizetésektelenség. A tömeges bukások szürke sorozatát ma érdekessé tette egy különben egyszerű név. A bécsi hitelezői védegyesület ugyanis a szokott hivatalos ridegséggel adja hírül, hogy „Klein O. (Olga) cipőárkereskedő, Budapest, VI., Andrassy-ut 32. szám alatt ma beszüntette fizetéseit.” Ez a száraz hangon megszövegezett értesítés érdekesebb világításba helyezve azt jelenti, hogy Klein Pál Lipót szövetségi igazgatónak a cipőüzlete megbukott. Hogy ki az a Klein Pál Lipót, azt fölösleges magyarázni, mert a szövetségi igazgatónak szomorú szerepe a Havarda-ügyből kifolyólag eléggé ismeretes.

— Tanonc otthon. A tanonc-otthon bizottság ma tartott ülésében készítette el azt a javaslatot, melynek alapján a jövő heti közgyűlésnek az otthon létesítése kérdésében döntenie kell. A bizottság javaslatának vezető gondolata az, hogy bármilyen módon és eszközökkel járul is a kormány hezá a létesítéshez, a város az intézményt a maga kezében akarja megtartani. Ebből kiindulva, beható vita után Nesnera Aladár főigazgató javaslatára kimondotta a bizottság, hogy az állami hozzájárulást oly mértékben kéri, amelyről feltételezhető, hogy a kereskedelmi kormány, Sztéryni József államtitkár ígéretéhez képest, meg is adja. Az otthon helye a mai fa- és fémipariskola lenne, melyet a város az ipari célokat szolgáló alap vagyónából átalakítana internátussá. Az inasok el látásának módja még nincs megállapítva, csak azt mondotta ki a bizottság, hogy minden egyes benlakó részére havi husz korona államségélyt kér. Az épület azonban kölcsön pénzéből épült s annak hátralevő részét törleszteni kell. Ezt sem kéri az államtól, hanem a Weitzer-hagyaték jövedelmeinek felhasználását hozza a bizottság javaslatba. Ezzel kapcsolatban tárgyalta a város szabályozási bizottság az új fa- és fémipari iskola építkezési ügyét. A kereskedelmi miniszter leiratban tudatta a várossal, hogy az iskola szűk és nem képes befogadni a jelentkezőket. Nesnera főigazgató adatokkal illusztrálta a miniszter kijelentését. A bizottság javaslatba is hozza egy megfelelő tanintézet építését. A város ötszázezer koronával járul a költségekhez, a Béla-téri Mittelmann-telek átengedendő részének árán kívül. A költségeket, körülbelül ötszázötvenezer koronát, szintén a Weitzer hagyaték jövedelme fedezi, minthogy az örökösök intenciója szerint a jövedelem ipari és ipartanügyi célokra fordítandó.

— A Weitzer hagyaték papírjainak elhelyezése. Megirtuk, hogy a tanács a Weitzer-örökségben lévő értékpapírok kezelését egy helybeli pénzügyintézetre akarja bizni és ezért ajánlatokat kért az intézetektől. A beérkezett ajánlatokat ma bírálta felül a pénzügyi bizottság és azt javasolja, hogy a hagyaték terhére vegyen a város egy tűzálló pénzszekrényt, de ha ehhez

a miniszter nem járulna hozzá, akkor az Arad-Csanádi Takarékpénztár-nál tegye letétbe a papirokat. Az intézet ugyanis díjtalanul vállalja a kezelést.

— Ujabb kölcsönök. A tanügyi kiadások ijesztő mérvű szaporodásának egyik változata az a sűrű építkezés, mely állandóan napirenden tartja újabb és legújabb kölcsönök felvételének szükségét. A gáji tanítók lakóházainak építését a Kossuth-utcai iskola tatarozásának költségeit kell fedezni. A takarékpénztárakat szólította fel a tanács hitelnyújtásra. A pénzügyi bizottság ma tartott ülésén az arad-csanádi takarékpénztár ajánlatát ajánlja elfogadásra. Az intézet az osztály-magyar bank mindenkori lombard kamatlábjával egy százalékkal magasabb kamatot kér azzal a kikötéssel, hogy a minimális kamatláb öt, a makszimális 6 és fél százalék.

— Francia likőrök megbízhatóbb készítésére, — házilag — a likőr aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 171

MULATSÁGOK.

(=) A vingai járásbírósa tisztviselőinek június 5-ére tervezett hangversenye a vingai nagyvendéglőben levő járványos betegség miatt bizonytalan időre elmarad.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357
Kiadóhivatal és hirdetési osztály — 151

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 4.

A forgalomban lévő hírek szerint a vetések 10 nap óta észrevehetően javultak. Mint mondják, ha az időjárás folytatólag kedvez, egy a baj nem lesz olyan nagy, mint a minőnek első pillanatban gondolni lehetett. A buzatermést illetőleg két becslés látott napvilágot. Az egyik szerint 35,301.000, a másik szerint 39,223.443 métermázsa lenne az idei termés.

A gabonaüzlet irányzata előbb szilárd, majd lanyha lett, mintha a két taksálás hatással lett volna az árakra.

Minthogy a piaci hozatalok igen kicsinyek, így az árakat csak névleg jegyezhetjük.

A mai piacon elkelt:

— mm. buza 15:20—15:30
— mm. tengeri 7:20—7:30
— Rozs 9:60—9:70

Zab 8:30—8:40
Árpa 8:00—8:10
A gabonaárak 50 kilogrammonként koronában értendők.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Távirati tudósítás. —

Budapest, június 4.

Amerika változatlan. Kínálat csekély, vételkezdő mérsékelt. 5 ezer métermázsa 15 fillérrel magasabb.

Az arak 50 kilónként számítva:

	Dollár	2 órai zárlat
Tengeri 1909. júliusra	7.92—7.93	7.85—7.86
Tengeri 1910. májusra	7.26—7.27	7.16—7.17
Buza 1909 októberre	13.43—13.44	13.30—13.31
Rozs októberre	10.26—10.27	10.18—10.19
Zab októberre	7.65—7.66	7.53—7.59

Zárul 5 órakor.

Utótőzsde üzemtelen.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Június 4. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felüli súlyban — fillérig; közép páronként 400—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felüli súlyban 145—146 fillérig; fiatal közép páronként 240—280 kilogrammig terjedő súlyban 145—146 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 146—148 fillérig.

Sertéslétszám: június hó 1. napján volt készlet 26,832 darab, június 2. napján felhajtott 269 darab, június 2. napján elszállított 201 darab, június 3. napjára maradt készletben: 26,900 darab. A hizott sertés üzlet irányzata csendes.

IDEGENEK ARADON.

— Június 4. —

Fehér Kereszt szálloda. Löwy Miklós utazó Budapest. — Frites Róbert kir. tanácsos és neje Budapest. — Malbaski Milán gépészmérnök Mezőhegyes. — Verma Andor utazó Budapest. — Rechnitz Emil utazó Budapest. — Rózsa Márton utazó Budapest. — Salamon Dezső utazó Buziás. — Heves Lajos utazó Pozsony. — Ujházi Béla városi tanácsos Gyulafehérvár. — Fodor J. utazó Budapest. — Berkes János igazgató Budapest.

Központi szálloda. Kardos Dezső utazó Szabadka. — Auerbach Károly utazó Budapest. — Schulz Ignác utazó Budapest. — Herskovits Ignác utazó Budapest. — Rotter Sándor utazó Budapest. — Békés Emil utazó Debrecen. — Rösler Sámuel utazó Budapest. — Gartner Adám mészáros Kevény. — Sobitsék Sándor utazó Nagyvárad. — Baron Mór utazó Budapest. — Tóth Andor üzletvezető Makó. — Kerless Miklós mérnök Budapest. — Kocs Mór utazó Budapest. — János Imre dr. felügyelő Budapest. — Brander Izidor utazó Temesvár. — Löwy Gyula utazó Budapest.

Vass szálloda. Telcs Izidor utazó Budapest. — Tühegyi Vilma felirónó Temesvár. — Moldován Péter tanító Pozsony.

Pannónia szálloda. Fischer Sándor utazó Budapest. — Weisz József utazó Budapest. — Márkus László dr. ügyvéd Nagyvárad. — Podhoránszky Géza műszaki tanácsos Temesvár. — Frank Károly dr. orvos Otlaka. — Kasuba Béla hivatalnok Borosbes. — Papp János ügyvéd-jelölt Nagyvárad. — Illés Gerő kereskedő Menyháza. — Grünwald Simon borjakereskedő Budapest. — Mera János lelkész Honcisor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1909. június 5-én, szombat:

1. A kisdobos. Látványos életkép. — 2. Milyen nátha. Bohózat. — 3. A leszótetebb Afrikában. Természet után. — 4. A nagytestű ember. Bohózat. — 5. Menjünk Svájcba. Természet után. — 6. Leányország. Dráma. — 7. Janos mint dajka. Bohózat.

B. Egy szegény leány regénye.

Dráma. Irta: Ch. Jeanet. Előadják az Athenice Olean és Rejaane színház tagjai.

Előadások délután 6, fél 8, és 9 órakor.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukrárszoda.

Június 16., 17. és 18-án

Az Ur Jézus

3 felvonásban, 138 színesen vetített és 13 mozgófényképpel. Irta és felolvassa Hock János.

NYILTTÉR.*



Szivarka hüvelyek nagy választékban.

Különleges olcsó cikkek

Moire alsó szoknya

minden színben

darabja 4 frt. 50.

Herweth mieder

legújabb facon

darabja 7 korona.

Nagy parthie vétel

női és férfi zsebkendőben

Csoda olcsó árak.

Nyári idényre!

Ajánljuk nagy választékban nyári takarót, fürdő öltönyt, fürdő kalapot, fürdő lepedőt. Uj mintázatú mosó és gyapju Delainek. Uj könnyű ruhakelmék mint Poupine-Grenadin. Legújabb vásznak mosó Ottomán minden divatszínben.

Rosenblüh H. és Társa
Szabadság-tér.

Különleges olcsó cikkek.

Tiszta selyem

Taft alsószoknya

minden színben

darabja 5 frt. 80.

Női himzett ing

jó chiffon,

271

darabja 1 frt. 65.

Ima madapolan

kelengye ing

darabja 2 frt. 20.

Bolthelyiségek

bérbeadása!

A Boros Béni-tér II. számú ház

1908 átalakítása következtében

folyó évi augusztus hó 1-től kezdve

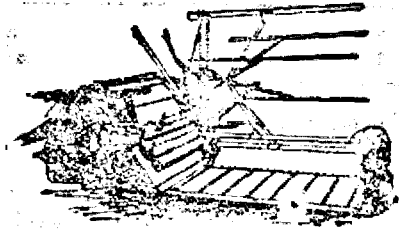
bolthelyiségek

bérbeadatnak.

A bérfeltételek, ugymint a tervek betekint-
hetők az Ujaradi uradalmi sörfőraktárban
Arad, Boros Béni-tér 23. szám alatt.

Azon mélyen tisztelt gazdák, kik fűkaszázó és kévekötő arató-
gépeket óhajtanak vásárolni, saját címeikben kérjenek prospektust!

MASSEY-HARRIS



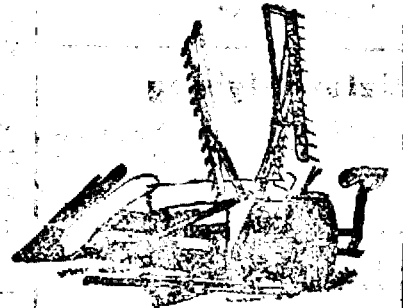
kévekötő,

MASSEY-HARRIS

MASSEY-HARRIS



fűkaszázó,



aratógépekről.

Hartellen kívül!

MASSEY-HARRIS COMPANY, TORONTO,

északamerikai fűkaszázó- és aratógépgyár.

!!! A világ legerősebb gyártmánya!!!

Vendégszolgálat: Kornstein Gyula Sándor BUDAPEST,
V. Alkotmány-utca 23. sz.

Utazók és ügyelők útján nemcsak.

Közvetlen kérdézőköltségek kérésnek.



Vas- és rézbutor, sodronyágybetét gyár.

Ajánljuk a n. é. közönségnek saját gyártmányunkat,

vas- és rézbutorokban,

a legjobb kivitelben.

301

Elvállalunk mindennemű javításokat és vasbutor festéseket.

Raktár- és gyárhelyiség: Aulich Lajos-utca 14. sz.

Telefon 428. szám.

Arjegyzéket kívánatra díj- és bérmentesen küldünk.

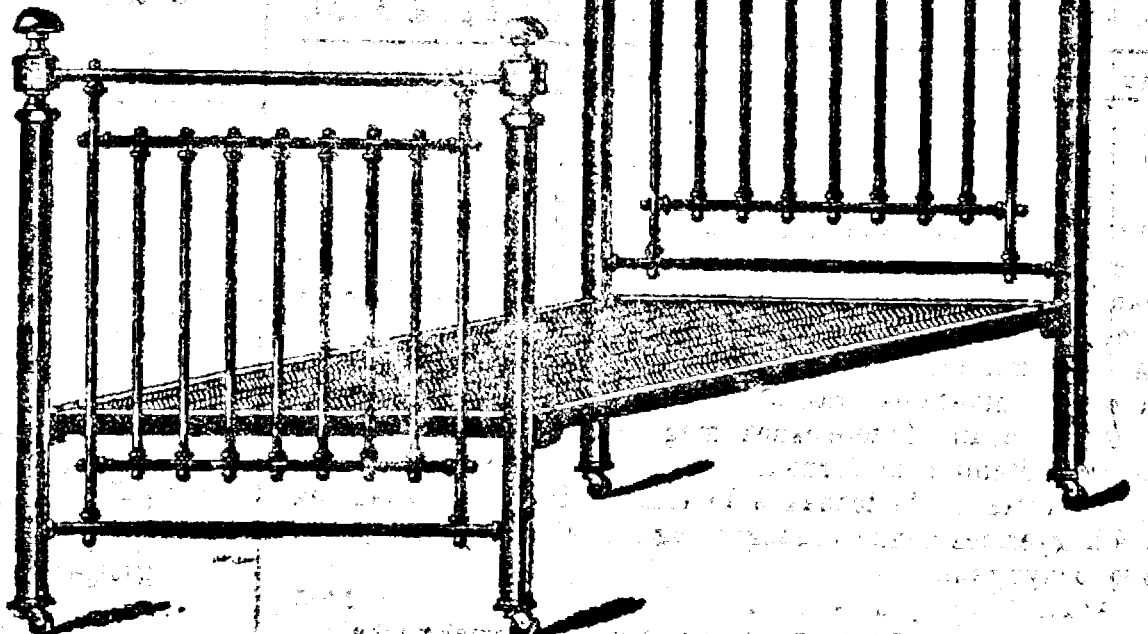
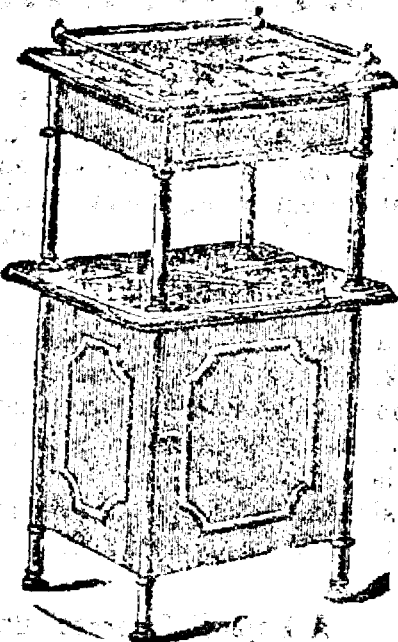
sodronyágybetétek

vas- és fakerettel, minden méretben, a legerősebb kivitelben kaphatók.

Szíves megrendeléseket kér

tisztelettel

FLEISCHER TESTVEREK.



Figyelem!

Hol lehet jól, olcsón izletes kóser ételeket élvezni?

1893

Egyedül s kizárólag csak

Hunyadi-utca 1. szám alatt.

hol minden időben friss és jó ételek és italok állnak a nagyközönség rendelkezésére. — Ugyanott méltányos áron minden időre abonnement házhoz és házon kívülre elfogadtatnak. **Zóna reggel 20 fillér.**

Kristály tisztaság!

Figyelmes kiszolgálás!

Szíves pártfogásért esedezik **Immerdauer Lipót**, vendéglő tulajdonos.

A PRO HIRDETÉSEK.

Földszintes lakást

keresek, mely 5 szobából álljon és modern legyen. Magányos ház a belvárosban kerttel, vagy udvarral előnyben részesül. Ajánlatok vagy telefon értesítések e lap kiadóhivatalába küldendők.

Üzlethelyiség

Andrássy-tér 3. számú Neuman-házban azonnal kiadó. Bővebbet Neuman-iroda. 2296

Sürgősen eladó magánlak

6 szoba, fürdőszoba, nagy kert. Tökölly Imre-utca (Halász-utca) 45. sz. 2292

Eladó ház.

A Petőfi-utcában egy nagy telekkel bíró emeletes bérház szabad kézből eladó. — Cím a kiadóban. 2266

Használt épületfa

kitűnő minőségű jutányosan eladó Hajó utca 11. sz. 1983

Fényképezési cikkek.

Bármily gyártmányú fényképező gépeket előnyös részletfizetésre. Fényképezési lencsék bármely minőségben, s az összes fényképezési kellékek és újdonságok rendkívüli előnyárban. Bloch H. papirkereskedése és könyvnyomdája. Fényképezési cikkek gyári raktára. Telefon 126. sz. 600 oldalas árjegyzék kívánatra ingyen. Vidéki rendelésekhez részletes használati utasítás és újdonságok ismertetése lesz mellékelve. 1215

Földszintes házat

keresek megvételre a belvárosban. A ház modern legyen, kerttel, vagy virágos udvarral. Ajánlatok az utolsó ár megjelölésével e lap kiadóhivatalába küldendők.

M. kir. Állami gyermekmenhely Arad

1450—1909. szám.

Pályázati hirdetmény.

Az aradi m. kir. állami gyermekmenhely részére 1909—1910. évben szükséges kenyér, aprósütemény, liszt, mosószappan és végül tűzifa és kokszt szállításának biztosítására pályázat hirdettetik.

A pályázati feltételek a menhely iroda helyiségében (vásártér) a rendes hivatalos órák alatt megtekinthetők.

A pályázati feltételeknek meg nem felelő ajánlatok figyelembe vételni nem fognak.

A pályázók tartoznak ajánlatukat zárt borítékban az aradi áll. gyermekmenhely igazgatóságához címezve f. évi június hó 15-ig benyújtani.

Arad, 1909. június hó 2. 2305

Az aradi m. kir. állami gyermekmenhely igazgatósága.

Jég

kapható háztartási célokra naponta házhoz szállítva. Petőfi-u. 7a. — Telephon 199. sz. 1292

Papirkalapoknak

legalkalmasabb kreppapírok nagy választékban igen olcsó árban. Vizsgálatok jó minőségben és igen jutányosan kaphatók. Irodai cikkek legkedvezőbb beszerzési forrása. Névjegyek és nyomtatványok azonnali elkészítése. Kerpel Izó könyv- és papirkereskedése Aradon. 262

Nyári Blouse Album

eredeti színes francia blouse mintákkal 1 kor. 50 fillérért kapható Ingusz I. és Fia könyvkereskedésében, Arad. Főútlelet Andrássy-tér 16. Fiókútlelet Weitzer János-utca. 173



Junius-lén

életbe lép az új bortörvény!

Bornylvántartási

könyvek

füzetek és nyomtatványok jutányos árban kaphatók

Pichler Sándor

papíros, írószer és üzleti könyv raktárában

Arad, Szabadság-tér 1.

Telefon 308. sz. 847



FLEITH nagy

CIRKUSZA

Aradon, a Béla-téren

A Circus zord időjárás ellen teljesen védve van.

Ma szombaton, június hó 5-én nagy parforce előadás

változatos műsorral.

Uj! Itt először Uj!

FROSSO

mi az PROSSO? ember-e vagy automata?

— Helyárak mint rendesen. —

Pénztárnyitás este 7 órakor. — Kezdeté pontban 8 óra 15 perckor.

Holnap vasárnap

2 nagy előadás 2

2200

Tisztelettel az igazgatóság.

Kávéház átvétel.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szíves tudomására hozni, hogy az Arad, Szent Pál-utca 10. szám alatti kávéházat újból saját vezetésem alatt

„Erdélyi kávéház“

név alatt június hó 1-től átveszem és június 5-én déli 1 órakor

megnyitom.

Főtörekvésem, hogy igen tisztelt vendégeimet minden időben tisztán kezelt italok és hideg ételekkel ellássam.

Hideg buffet!

Pontos kiszolgálás.

Szíves pártfogást kér kitűnő tisztelettel

Fülöp Károly, kávé.

2219

Vásárjog bérbeadás.

A Kisjenő nagyközönségben 1909. október 1-től bezárólag 1912. szeptember 30-ig tartandó heti és országos vásárok helypénzszedési jogának bérletére írásbeli versenytárgyalást hirdetek. Az évi hasznóbérül megajánlható legkisebb összeg 3000 korona. Az ajánlatokat kérem a legkisebb ajánlati összeg 10%-ával vagyis 300 koronával, mint bánatpénzzel felszerelve, legkésőbb f. é. június 20-ig alattírt felügyelőséghez, Kisjenőre küldeni.

Fentartom magamnak a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül — tekintet nélkül az ajánlott hasznóbérszámra — a nekem legmegfelelőbbet válasszam s az esetben, ha egyik ajánlatot sem tartanám kielégítőnek, újabb írásbeli vagy szóbeli versenytárgyalást hirdessek.

Közelebbi feltételek Kisjenőn, a vásárjog-tulajdonos főhercegi uradalom központi irodájában tudhatók meg.

Kisjenő, 1909. június 1.

A kisjenői főhercegi uradalom felügyelősége.

2287